

Gradiškov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIŠK«

Gospodarski načrt 1973

Vrednost letošnje proizvodnje naj bi bila okrog milijarde novih dinarjev — Osebnih dohodki naj bi ostali na enaki realni višini, se pravi, da bi šli vzporedno z draginjo

Čeprav so se začele priprave za izdelavo gospodarskega načrta za leto 1973 že relativno zgodaj, tj. v decembru 1972, se je njegovo sprejetje zavleklo do konca polovice tega leta. Vzrokov za to je bilo več kot dovolj, največje težave pa je povzročala nova zakonodaja in nova oblika gospodarjenja v podjetju z ustanavljanjem in ustanovitvijo TOZD.

Formalno pri našem podjetju ni mnogih sprememb, več pa je zato vsebinskih. V letošnjem letu, ki je nekaka prehodna doba za polno vsebinsko upravljanje v TOZD, moramo vsaj nakazati bodoče operativne ukrepe, in to vsaj delno vpliva tudi na letošnji gospodarski načrt. Osnova plana so določena načelna in kon-

kretna izhodišča, ki so bila sprejeta od samoupravnih in kolektivnih izvršilnih organov v podjetju in na teh sloni celotni gospodarski načrt. Načela, ki dajejo snovni ton planiranim količinam, so naslednja:

1. Vse planske količine izvirajo iz danih kapacitet. To so izdelavne ure in razpoložljiva osnovna sredstva
2. Osebnih dohodki morajo ostati na enaki realni višini, torej s povečanjem OD moramo dohajati povečanje življenjskih stroškov.
3. Rast OD mora biti za 4% manjša od rasti družbenega proizvoda (resolucija skupščine SRS).
4. Vrednost čiste proizvodnje predvideti v taki višini, da bo ekonomičnost poslovanja vsaj enaka lanskemu dosežku, tj. 70%.
5. Vrednost planirane proizvodnje naj bo v skladu s pregledom angažiranosti enot, tj. delitev med gradbenimi in obrtniškimi deli je 64 : 36%.

Tako smo prišli do vrednosti proizvodnje ca. 1 milijardo novih dinarjev.

Celotni gospodarski načrt je sestavljen iz 18 tabelaričnih pregledov planiranih vrednosti in ekonomskih pokazateljev vse v primerjavi z dosežkom v letu 1972. Tabelaričen del je za osem tabel povečan, zmanjšan pa je dodatek detajlnejšega pregleda plana vsake oziroma vseh TOZD, ker so vsi primerjalni elementi razvidni iz tabele.

Dve tabeli so planirani stroški in finančni uspeh po direct-costing metodi, ki jo letos prvič uvajamo v plan in analizo, zaenkrat samo informativno.

Naslednja sprememba pri planiranju je **razčlenba dosedanje režije** podjetja, ki je vsebovala režijske stroške splošnih služb, v kateri so se vključevali stroški obresti od kreditov in stroški bančnih storitev, režijske stroške centralnega skladišča in SIP (strojno inventarnega parka — stoječa mehanizacija). V letošnjem letu so ti stroški razčlenjeni po posameznih stroškovnih mestih na osnovi evidentiranih podatkov iz preteklih let.

Novost gospodarskega načrta je tudi v tem, da smo na osnovi večletnih pokazateljev planirali fizično in vrednostno potrebo po osnovnih materialih na osnovi evidence materialnega knjigovodstva. To bo v bodoče del osnove za finančni plan in plane potrebnih sredstev za operativno finančno vodenje podjetja.

Prav tako kot zgornje tabele bo služila tudi dinamika vseh vrst variabilnih stroškov za čim boljši in realnejši finančni plan za prihodnje leto. V letošnjem letu nimajo posamezne službe, predvsem GFS, potrebne evidence. Delni vzrok je v tem, ker delovna mesta niso dovolj zasedena, deloma pa v tem, ker se

(Nadaljevanje na 2. str.)

Valter Masten

NAŠ DELEGAT NA IV. KONFERENCI ZKJ

Ne dajemo nezaupnice

Četrta konferenca ZKJ je za nami. Na njej so se zbrali delegati iz vse Jugoslavije, da bi pretresli dosedanje delo, napake, ki so ob njem nastajale, uspehe, predvsem pa, da bi si začrtali nadaljnjo pot in si zastavili naloge, ki jih bomo morali opraviti do naslednje konference. Med delegati na IV. konferenci je bil tudi član našega delovnega kolektiva Valter Masten, zaposlen v mariborskih kovinskih obratih.

— Radi bi, da bi nam kot udeleženec na konferenci v kratkem predstavili delo le-te in naloge, ki ste jih ob zaključku sprejeli.

— Razprava na konferenci se je sukala predvsem okrog dveh točk: poročila predsedstva in referata sekretarja izvršnega biroja Staneta Dolanca. Iz referata Staneta Dolanca je izstopala velika enotnost vseh komunistov v sedanjem času, pa tudi razprava je to pokazala. V razpravi je sodelovalo več kot 50 delegatov, vendar se je njihova glavna misel ujemala z besedami Staneta Dolanca. Nekdo bi lahko mislil, da je bila zato razprava enolična in ponavljajoča, vendar moram povedati, da ni bilo tako. Mislim celo, da je tako ujemanje zelo pozitivno.

Velik poudarek je konferenca dala tudi nadaljnji usmeritvi delova-

nja ZKJ; ta je po drugi konferenci in pismu maršala Tita pridobila toliko ugleda prav zaradi odločne usmeritve.

Sklepi konference so kratki in konkretni. Naj omenim samo nekatere: nadaljnje idejnopolično, organizacijsko, kadrovsko in akcijsko usposabljanje zveze komunistov; aktivna in organizirana udeležba članstva ZK in vseh delovnih ljudi v razpravi o novi ustavi, široko zasnovano delo za reševanje vseh vprašanj, od katerih je odvisno učinkovito uresničevanje družbenopolitičnega bistva ZK; še odločnejše delovanje za večji sprejem delavcev v ZK; boljša organiziranost ZK na vseh ravneh za uspešnejše uresničevanje vodilne vloge ZK; brezkompromisen boj proti nazadnjaškim in oportunističnim pojavi; razvija-

nje marksistične misli in kritike ter ustvarjalnosti; bolj organizirano in vsebinsko ideološko delo, ki naj zajame vse članstvo; popolnejše in angažirano obveščanje delovnih ljudi o vseh bistvenih družbenih zadevah.

— Na konferenci ste v razpravi tudi vi sodelovali. Kateri problem ste obdelali?

— Spregovoril sem o delavski kontroli. Z amandmaji smo izpopolnili samoupravni sistem in prenesli vrsto odločitev neposredno na kolektiv. Jasno pa je, da o vsem ne moremo vsi odločati. Mora nam pa biti zagotovljena pravica neposredno ali pa posredno sodelovati pri oblikovanju odločitev. Moramo stremeti za tem, da samoupravni proces približamo delavcem v neposredni proizvodnji. Treba je vsakomur nuditi objektivno možnost sodelovanja pri oblikovanju odločitev v zvezi s pridobivanjem in delitvijo dohodka. Mislim, da je eden od elementov takšnega procesa tudi uvajanje delavske kontrole v našo vsakdanjo samoupravno prakso. Odločno zahtevam trditve, da z uvajanjem delavske kontrole dajemo nezaupnico samoupravi. Tega ne delamo, želimo le zagotoviti, da bo samoupravljanje objektivna možnost vseh delovnih ljudi. Delavska kontrola se mora pojavljati prav na vseh področjih dela v delovni organizaciji. Tu se moram dotakniti še informiranja; ta je le sestavni del celotnega procesa delavske kontrole. Informiranje naj bo le začetek procesa delavske kontrole, ki se mora nujno nadaljevati z zbiranjem reakcij, ki jih je dana reakcija v kolektivu sprožila, in oceniti, kakšne so te reakcije, pozitivne ali negativne. Pri uvajanju delavske kontrole pa opazamo, da se ta vse preveč postavlja pod okrilje delavskih svetov, namesto da postane del življenja in dela celotnega kolektiva, predvsem pa delavcev.

— Ali lahko sedaj navežete naloge, ki ste jih sprejeli na IV. konferenci, na konkretne zadolžitve, ki jih imajo komunisti v Gradišu?

— Zvezo komunistov v Gradišu moramo organizirati tako, da bodo komunisti delovali čim enotneje in da bodo ti rezultati vidni najširšemu krogu delovnih ljudi. To je posebno pomembno sedaj, ko imamo TOZD, da se temu primerno organizirajo tudi komunisti. Organiziranost komunistov v podjetjih, kot je naše, je bilo že določeno. Na te sklepe se moramo nasloniti, predvsem kar se tiče povezovanja na ravni podjetja. V Mariboru smo se o tem že pogovarjali: vsaka TOZD naj bi imela

(Nadaljevanje na 3. str.)

Plaketa za humanost

Helena Zigon

Ena najbolj humanih akcij, ki so vznikale kdajkoli med ljudmi, je krvodajalstvo. Vse denarne zbiralne akcije, vsa udarnišтва in vse solidarnostne akcije ne pokažejo toliko pripravljenosti nuditi pomoč človeku, kot to stori krvodajalstvo. Denar lahko daš takrat, kadar ga imaš, veliko pa tudi takrat, če ga imaš manj, vendar s tem ne rešuješ življenja ljudi, temveč kvečjemu njegovo življenjsko stisko. Kadar pa daš kri, veš, da boš s tem nekomu zelo pomagal, mu celo rešil življenje. Daš mu nekaj res svojega in kaj je bolj tvoje kot kri?

Krvodajalcev ni nikoli dovolj in zato so tisti, ki jih imamo, toliko bolj dragoceni. Tudi v Gradišu imamo enega, oziroma eno, to je Helena Zigon.

— Kdaj ste začeli dajati kri?

— To je bilo leta 1949. Takrat sem delala še v strojno prometnem obratu. Imam skupino O negativno in tako lahko mojo kri porabijo pri vsakemu bolniku.

— Kolikokrat ste že dali kri?

— Ne vem točno, menda pa že več kot petdesetkrat. Včasih sem dala po 2 dcl, včasih pol litra. Zgodilo se je že, da sem morala dajati kri direktno bolniku.

— Ste dobili že kaj priznanj za to svoje krvodajalstvo?

— Imam srebrno in zlato značko ter diplomu. Nazadnje sem dobila plaketo ob proslavi dvajsetletnice brezplačnega krvodajalstva. Ta plaketa je bila pohvala za moje osebno krvodajalstvo, obenem pa sem dobila tudi plaketo za SPO in KO ter za Centralo, ker sem bila tam zaposlena.

Upamo, da bomo imeli v Gradišu še kakšnega takega, kot je Helena Zigon, da bomo nanj lahko ponosni in da bomo lahko rekli: tudi pri nas ljudje vedo, da naša kri rešuje življenja drugih.

Nadgradnja hotela Slon v Ljubljani — Posnetek je z Metalke

Nezaželeni zavezniki, tokrat v drugi luči

V Delu 7. junija 1973 je Vlado Jarc objavil pod naslovom »Nezaželeni zavezniki« članek, ki je povzročil v kolektivu in še posebno med vodilnimi kadri vrsto negodovanj in nezadovoljstva. Velika večina članov kolektiva je smatrala članek kot napad na vodilne kadre v podjetju, zlasti če upoštevamo, da nekateri podatki ne ustrezajo naši stvarnosti in napredku na področju samoupravljanja.

V zvezi s tem se je 18. junija 1973 sestal sekretariat stalne konference ZK GIP Gradis. Člani sekretariata so ugotovili, da način pisanja ni v prid Gradisa. Dejstva, ki jih pisec ugotavlja, ne morejo veljati za Gradis, v uvodu pa je navedeno naše podjetje. Dalje je ugotovljeno, da je članek v osnovi vplival negativno, ko ravno v dobi uresničevanja ustavnih dopolnil pri organiziranju TOZD povsem nepreverjeno poudarja, da gre pri tem le za določene špekulacije in nekakšno prevzemanje oblasti s strani tehnokratskih struktur na nivoju uprav TOZD Gradisa se poslužuje za primer, ko že uvodoma v članku piše, kaj se je pri Gradisu zgodilo pred štirimi leti in kako sedaj teče bitka za nadoblast, ko se ustanavljajo TOZD. Z raznimi besedami, da si tehnokratske strukture obetajo od oblikovanja TOZD večji dobiček, namesto, da bi to dobili delavci, to se pravi, oblast in razpolaganje z dohodkom. Neupravičeno blati zlasti vodilne kadre v TOZD ki jim kaj takega nikakor ni mogoče dokazati.

V Gradisu so dne 17. 5. 1973 predstavniki TOZD podpisali samopravni sporazum o združitvi v GIP Gradis. Predno je bil sporazum podpisan, so bile obširne razprave v celotnem kolektivu in to od novembra 1971 dalje. Razprave so se vodile prek organizacije ZK in sindikata ter na zborih na posameznih deloviščih. Najprej je bila pripravljena koncepcija in načrt za organizacijo TOZD, nato v tezah pripravljeno besedilo sporazuma o združitvi, hkrati pa izdelane analize in izračun za prenos sredstev, katere so prevzele v upravljanje TOZD.

Poleg sredstev so TOZD prevzele tudi obveznosti in tako so bili postavljeni temelji, na katerih je mogoče uresničiti ustavna dopolnila o neodtujljivi pravici delavcev pri oblikovanju in delitvi dohodka v združenem delu.

Sredstva, ki so se doslej vodila na nivoju podjetja, to je, del dohodka ustvarjenega v enotah za namene razširjene reprodukcije, so prenešana v neposredno razpolaganje posameznih TOZD, kjer so bila tudi ustvarjena. Da bo dosežen skladen razvoj vseh TOZD in s tem podjetja kot celote, je s sporazumom TOZD v GIP Gradis sprejeta obveznost, da bodo TOZD združevala sredstva za skupno vlaganje za namene, ki jih bodo tudi skupno določili.

Vložena sredstva se bodo vrnila v TOZD nazaj, ko bodo opravila svojo nalogo, to je, pomagala razvoju. Da ne bi prišlo do neopravičenega prelivanja sredstev, so TOZD sklenile osnovati takojimeno interno banko, ki jo vodi poseben odbor, sestavljen iz delegatov vseh TOZD.

Za dosego skupnih ciljev so TOZD soglasno sprejele, da bodo skupne službe pri centrali izvrševale strokovna dela, ki jih glede na zahtevnost ni mogoče opravljati v vsaki TOZD posebej, ker bi bilo tudi zelo neracionalno.

Poglabljanje samoupravljanja v podjetju je bilo prisotno skozi celotno obdobje našega samopravnega sistema. Uspehi, ki so bili pri tem doseženi, niso ostali nezapaženi. Poleg številnih pohval posameznikom je bilo podeljenih tudi več priznanj za dosežke na področju samoupravljanja, največje priznanje pa je bilo podeljeno letos januarja glavnemu direktorju, ko je prejel Kraigherjevo nagrado za uspešno vodenje podjetja in uresničevanje samoupravljanja. Priznanje pa je prejelo tudi podjetje za uspešno gospodarjenje in razvijanje samopravnih odnosov.

Zato se ne moremo strinjati z ugotovitvami pisca, da gre pri Gradisu za prenos oblasti iz Centrala na enote, in da se pojavljajo tam neomejeni vladarji, kralji na Betajnovi, dostikrat hujski, kot pa so bili na Centrali podjetja.

Prav tako je neutemeljeno za primer Gradisa, da bi bili naši direktorji TOZD imperatorji, to je vladarji najvišje stopnje.

Pričakujemo, da bo pisec članka v eni izmed prihodnjih števil Dela skupno z nami popravil tako pisanje, ki ni sprejemljivo za Gradis, niti ni v skladu s pozitivnimi hotenji celotnega kolektiva in doslej razviti stopnji samoupravljanja v podjetju.

C.

Razveseljivi podatki

Podatki o osebnih dohodkih so vedno zanimivi. Razveseljivo pa je tudi dejstvo, da smo v primerjavi s 1972, 1973 od 1. 1. do 1. 4. 1973 vseskozi nad povprečjem slovenskega gradbeništva. Tako znaša indeks za Gradis nasproti gradbeništvu SRS indeks 120. Dobro so se odrezali tudi naši projektni biroji, saj znaša indeks za isto obdobje 104 %, za mesec april pa kar 119 %.

Podrobnosti o izplačilu OD homo objavili v prihodnji številki.

POVPREČNI OD 7 INDEKS 1972-73

		GRADBIENŠTVO SRS		GRADIS	
		znosak	indeks	znosak	indeks
SKUPAJ	I-IV 73	2.024	113,4	2.029	120,0
	IV 73	2.132	104,9	2.223	115,6
OPERATIVA	I-IV 73	1.895	114,1	1.865	120,0
	IV 73	2.008	105,8	2.085	118,3
MONTAŽA IN DRUGO (ODRATI)	I-IV 73	2.225	119,7	2.275	119,0
	IV 73	2.370	105,9	2.458	111,2
PROJEKTIVA	I-IV 73	3.404	102,8	3.700	104,0
	IV 73	3.355	99,9	3.801	113,0

Kongres zveze sindikatov Slovenije je bil že dvakrat odložen, prvič zaradi lastnih političnih ocen in zaradi kadrovskih sprememb in drugič na pobudo ZSJ zaradi koncentracij kongresov v tem letu, zaradi pomembnih nalog ob javni razpravi o ustavnih spremembah in pripravi na volitve ter končno zato, ker naj bi deseti kongres ZKJ postavil stališča o položaju družbenopolitičnih organizacij v našem političnem sistemu. Končno je bil kongres sklican za 18. junij.

Uvodno besedo na tej IV. konferenci ZSS je prevzel podpredsednik republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije Jože Globevnik. Dejal je, da smo za uresničevanje ustavnih dopolnil načelno sprejeli dobre sklepe. Že ob začetku akcije pa smo ostali premalo kritični do vzrokov za počasno spreminjanje obstoječih odnosov. Močno je bilo prisotno pričakovanje, da se bo mogoče izogniti odprtemu spopadu z nosilci liberalističnih in nesamopravnih teženj. Organizacijo je to skupaj z drugimi subjektivnimi silami v naši družbi v mnogočem onespasobljalo za resno družbeno akcijo. Enotni smo si bili v oceni, da je slaba točka našega delovanja šibka akcijska sposobnost. Prve razprave so že pokazale, da je treba v nadaljnjih pripravah na kongres razmisliti in pripraviti nekatere nove elemente za bodočo organiziranost sindikatov. Posredniška vloga sindikalne organizacije med podjetniškim ali katerimkoli centrom gospodarske moči in med delavci je praviloma premo sorazmerna z močjo takih ekonomskih centrov povsod tam, kjer so se sprijaznili z njihovim obstojem. Normalna povezanost vodstva sindikalne organizacije z njenimi člani zamenjuje dogovori med tako imenovanimi izbranci v imenu članov. Bitko za resnično oblast delavcev nad dohodkom je v takem primeru zamenjal interes za slogo na vrhu.

Takšni odnosi prej ali slej pripelejo do negativnih posledic. Z ustavnimi dopolnili in z družbeno akcijo vztrajamo, da mora biti dohodek pod oblastjo in kontrolo delavcev. Sedaj so znane resnične in izmišljene dileme o tem, kako to storiti. Potrebno je znanje in potrebni so argumenti, kar vse je dosti težje, kot pa se postaviti na pozicijo družbene sile, ki drugim postavlja ali trga lastniku kapitala večji ali manjši kosček profita.

Največje ovire za hitrejše uresničevanje ustavnih dopolnil so velikokrat tudi zunaj sindikalne organizacije. V zavesti ljudi in tudi v vsakdanji praksi je še vedno močno prisotno staro, klasično podjetje, v katerem se vse njegove funkcije in s tem tudi vsa sredstva združujejo v enem samem centru, mimo odločanja delavcev.

Gre za težnjo, da bi sredstva združevali na nesamopravnih osnovah. Pogosti pa so tudi drugi vzroki. Na primer, odpor centrov gospodarske moči v delovnih organizacijah proti usklajevanju družbenoekonomskih odnosov z ustavnimi dopolnili, ki so vse manj odkriti, vendar pa se pojavljajo v najbolj prefinjenih načinih iskanja zaveznitva z delavci.

Ustanavljanje TOZD na primer povezujejo z ogroženo socialno varnostjo delavcev, češ da bodo delavci v razdrobljeni delovni organizaciji ostali brez dohodka.

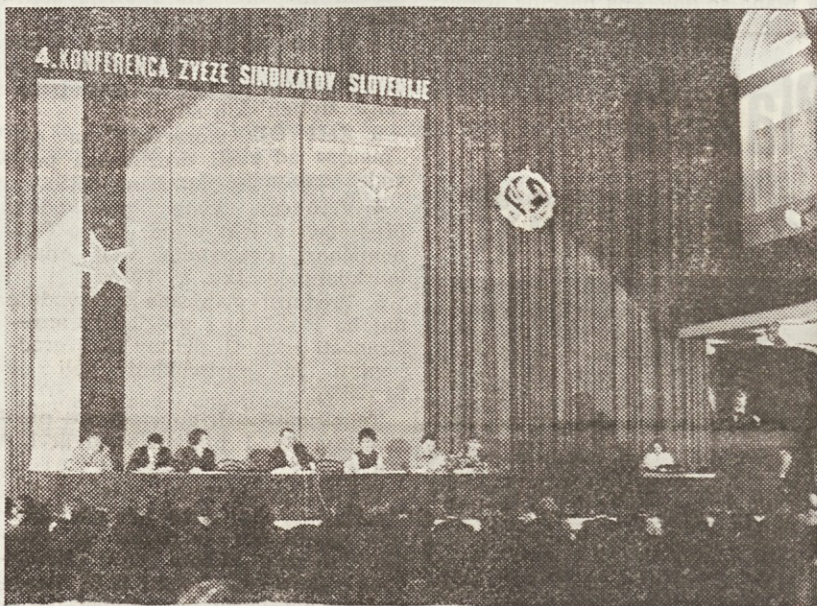
Z uvajanjem samoupravljanja v Jugoslaviji smo se srečali tudi z razpravami o novi vlogi sindikatov. Stališča so bila zelo različna. Trditev, da so z uvedbo samoupravljanja postali sindikati odveč, ni vzdr-

žala najpomembnejšega preizkusa: praksa kot merilo resničnosti je to izhodišče zavrgla. Nova ustavna ureditev naj bo odločilen korak k nadaljnjemu razvoju samoupravljanja. S tem pa dobijo tudi sindikati svojo pravo razredno vsebino. Zaradi tega se bodo uvažale spremembe v organizaciji sindikatov, da bi se ta nova vsebina lahko čim bolj uresničila.

Delegati delavcev bodo na primer odločali o skupnih družbenih problemih v krajevnih skupnostih, občini, republiki in zvezi, kjer sedaj odločajo predstavniški organi. Nove naloge zahtevajo tudi drugačno kadrovske politiko v sindikatih. Potrebno bo usposabljanje vse članke za tako odločilno vlogo.

Razprave na IV. konferenci ZSS se je udeležilo več kot 40 diskutanov. Med svojimi problemi, ki so jih navajali, so vsi poudarjali, da moramo paziti na posledice neenotnih meril, neresnega vrednotenja rezultatov dela, nedoslednega uresničevanja sprejetih sporazumov za hitrejšo rast produktivnosti.

Zato je po njihovem mnenju ena osrednjih nalog sindikatov še ustvarjalnejše delo na samopravnem dograjevanju in izpolnjevanju sistema delitve po delu. Uresničevanje stabilizacije je v osnovi razredni interes delavcev in zato osrednja naloga sindikatov v njihovem vsakdanjem delu.

IV. konferenca zveze sindikatov Slovenije

NADALJEVANJE S PRVE STRANI — NADALJEVANJE S PRVE STRANI —

Gospodarski načrt 1973

avtomatska obdelava podatkov šele uva.

Odbor za načrtovanje in delitev dohodka je tudi zahteval, da se kot poseben plan uvede pregled tekočih in investicijskih popravil, da se tudi v tem pogledu razjasni prepotrebni detajl rezijskih stroškov in o tem izdela potrebna evidenca.

V bistvu se gospodarski načrt deli v dva dela. Prvi del je predvideno ustvarjanje realizacije in dohodka oziroma planira pot do ustvarjanja planiranega PCD (povečanega čistega dohodka) z vsemi vmesnimi pokazatelji, ki omogočajo pregled poslovanja po predvideni trasi do zastavljenega cilja. Drugi del pa je delitev ustvarjenega PCD.

Na prvi pogled je jasno, da je prvi del pogoj za drugega: najprej nekaj ustvariti, da bo kaj deliti.

Drugi del obsega tudi merila za delitev dohodka oziroma PCD, ki bazira na že dolgoletni uporabi delilnih črt, ki jih predvideva tudi samopravni sporazum za leto 1972, kakor tudi popravljeni sporazum za leto 1973, ki pa še ne velja. Delitvene črte v našem planu bazirajo na predlogu samopravnega sporazuma, o katerem pa lahko trdimo, da so linije delitve — statično gledano — blazje od lanskega sporazuma, to se pravi, da daje pri enakem PCD/h več za OD kot za sklade. Seveda so tu še drugi vplivi, ki dajejo delitvenemu razmerju v konkretnem primeru dokončno obliko.

Drugo merilo pri delitvi PCD so merila za organizatorje proizvodnje, ki pa so enaka kot lani: pri doseženem planiranem PCD/h je v povprečju nagrada 25 %.

Tretje merilo je obrazec za najvišje OD v TOZD, ki pa je glede na lanski sporazum nekoliko drugačen, ker je preračunan na uporabo v TOZD. Čeprav smo tudi lanski obrazec uporabili za naše PE, je to zbužalo odpor in z lanskimi izkušnjami, ki so bile za nekatere PE oziroma organizatorje proizvodnje boleče, se tudi letošnji predlog o tem ne sprejema z uvidenostjo. Lahko bi celo rekli, da o njem diskutiramo z določenim odporom.

Ta odpor pa ima svojo utemeljitev v naslednjih treh osnovnih stališčih:

1. Obrazec je sploh neuporaben, ker daje nesmiselno visoke NOD za določene enote, oziroma TOZD.
2. Obrazec lahko velja za določeno podjetje, ne pa za TOZD v naši obliki, ki ima »okrnjeno« dejavnost in ne nastopajo kot popolne podjetja.
3. Obrazec odreja organizatorjem proizvodnje v skupnih službah višjo mejo kot pa posameznim organizatorjem v TOZD.

Preden preidemo na razčlenbo teh treh argumentov, naj ugotovimo, da je že samo omejevanje NOD nekakšen bav-bav za nekatere naše organizatorje. V tem, recimo, strahu pripisujejo tej formuli večjo moč, kot jo ima in ki jo sploh more imeti. Odtod množica protiarumentov in vehementnost odpora nekaterih.

Načelo nagrajevanja je in naj bi vedno veljalo, da naj bo masa pripadajočega OD pravično, tj. po rezultatih dela, razdeljena od najnižjega do najvišjega delovnega mesta.

Ta princip pa ima — zaradi aktualnosti in politične akcije — pred-

vsem politično formo, v bistvu pa ima najgloblji ekonomski pomen. In vsa ta omejevanja tudi najvišjih OD vse preradi gledamo kot politično »linijo«, na ekonomsko jedro pa pri tem enostavno pozabljamo, namesto da bi bilo obratno res: vsi bi morali v tem gledati predvsem ekonomsko jedro tega problema, politično akcijo pa kot pomoč za njegovo ureditev.

Ekonomsko jedro pravilne delitve je hotenje, da se vsakdo na svojem delovnem mestu potrudil, da bo preč rezultatov dela prišel do večjega za službo.

Principi in samo formula tvorijo zelo grobo »mrežo«, lahko bi jo imenovali mrežo III. reda. Saj dovoljuje 60 % vseh enot najvišje OD po sporazumu glede na planirane rezultate in velikost enote.

V principu smo že postavili gostejšo »mrežo« (II. reda) ocenjevanja in nagrajevanja po delu, tj. s postopnim uvajanjem vrednotenja uspešnosti TOZD z vrednotenjem P-E-R-L-A kriterijev (produktivnost-ekonomičnost-rentabilnost-likvidnost-akumulativnost).

Se gostejša »mreža« (I. reda) pa je določila že veljavnega pravilnika o petih kriterijih individualne ocene organizatorja proizvodnje, ki bi morali — in to je tudi zahteva gospodarskega načrta kakor tudi akcijskega programa stabilizacije.

Se o argumentih proti obrazcu:

Ad 1. — Nesmiselno visoki NOD so omejeni s 7500 din povprečnih mesečnih dohodkov. Nobene formule ni, ki bi lahko definirala točno mejo razen z določeno zgornjo mejo. To samo dokazuje, da je »mreža« zadosti »redka« in uporabljiva za vse mogoče vrste in oblike TOZD.

Ad 2. — Prav tako formula ni tako »natančna«, da bi predpisovala obseg in obliko za največje in naj-

Naša »interna banka«

S samoupravnim sporazumom o združitvi v GIP Gradis so se naše temeljne organizacije združenega dela (TOZD) dogovorile, da bodo imele en žiro račun in s tem tudi koncentrirana prosta denarna sredstva, čeprav je upravljanje nad temi sredstvi neposredno poverjeno delavcem TOZD. Ker pride lahko pri vsaki koncentraciji sredstev do nezaželenih posamičnih vplivov nad razpolaganjem s koncentriranimi sredstvi, tj. da se koristijo brez zavestnega pristanka delavcev TOZD, ki so svoja sredstva združile in pride pri tem kaj hitro tudi do odtujevanja v TOZD ustvarjenega dohodka, je bilo potrebno osnovati določen notranji mehanizem, ki naj bi preprečil takšne in podobne težnje po odtujevanju. Temu so delavci TOZD dali ime »interna banka«. V bistvu ni v kakšni zvezi z bankami, ki jih poznamo. Naloge interne banke so:

- da sredstva TOZD vodi na internih žiro računih, na posebnem računu pa združena sredstva z vsemi pregledi o plasiranju, financiranju in vračanju;
- da vodi evidenco stanja in sprememb sredstev na način, ki omogoča vsakodnevni vpogled v stanje sredstev zaradi sprejemanja poslovnih odločitev;
- da vodi interni in eksterni plačilni promet, kreditna razmerja in službo anuitet v notranjem poslovanju in pa kredite, najete zunaj podjetja;
- da brez odlašanja poravnava obveznosti TOZD, če je aktivna na internem žiro računu.

Da bi bile našteje naloge uspešno opravljene, bodo potrebne še dodatne evidence in pripraviti bo potrebno še oblike sprotnega obveščanja o gibanju in plasiranju sredstev, kajti to je ravno tisto, kar bo omogočalo, da bodo obvestila služila poslovnim odločitvam odgovornih delavcev pri TOZD in v skupnih službah, da se bodo pravilno odločali in predlagali organom upravljanja rešitve, ki bodo dale ugodne poslovne rezultate.

Za zagotovitev neposrednega upravljanja nad kroječimi denarnimi sredstvi in nad sredstvi, ki so jih združili delavci TOZD za posebne skupne namene, je po samoupravnem sporazumu o združitvi v GIP Gradis predviden poseben odbor »interne banke«, sestavljen iz delegatov vsake TOZD, ki je sredstva združila v »interno banko«.

Pravice in dolžnosti tega odbora so:

- odloča o plasiranju prostih denarnih sredstev na žiro računu podjetja v skladu z gospodarskim načrtom in finančnim načrtom, ki ga je sprejel delavski svet podjetja po predhodni obravnavi vseh TOZD;

- ureja kreditna razmerja med posameznimi TOZD;
- odloča o vrstnem redu financiranja investicijskih nabav in drugih obveznosti, ki so bile sprejete v TOZD oziroma na seji delavskega sveta podjetja iz združenih sredstev;
- predlaga TOZD najmanjše kreditov za naložbe, ki so skupnega pomena za vse TOZD.

Kot je že v uvodu omenjeno, predstavlja »interna banka« pripomoček, s katerim se preprečuje odtujevanje v TOZD ustvarjenih sredstev. Ekonomsko je upravičeno, da so sredstva skoncentrirana, kajti koncentrirana sredstva na enem žiro računu omogočajo hitrejšo obravnavanje denarja in se s tem krepi finančna moč. V našem primeru je uvedba koncentracije sredstev še bolj upravičena, ker se s tem doseže veliko večja varnost v finančnem smislu za vsako TOZD in ne nastopijo takoj neugodne posledice, če v določenem obdobju katerega od TOZD ne bi bila sposobna pravočasno preskrbeti denarja za opravljeno in zaračunano delo in bi tako postala nelikvidna, medtem ko pa je še vedno likvidno podjetje kot celota, tj. skupnost TOZD, ki so prosta sredstva združile v tako imenovani »interni banki«.

V temeljnih organizacijah združenega dela, organiziranih in združenih v GIP Gradis, je zagotovljeno oblikovanje, ugotavljanje in raz-

porejanje doseženega dohodka, kakor tudi neposredno upravljanje nad sredstvi, s katerimi so delavci TOZD dosegli dohodek. S tem je uresničeno ustavno načelo o neodtujljivosti pravice delavcev v TOZD, da odločajo o rezultatih dela in o drugih pravicah v združenem delu. Tako bo mogoče doseči večjo učinkovitost samoupravljanja na tržnih osnovah. V našem sistemu notranje organizacije, ki smo jo oblikovali ob konstituiranju TOZD in ob razporeditvi sredstev na vsako TOZD, kar smo potrdili s samoupravnim sporazumom o združitvi, smo zagotovili, da ne bodo delavci v TOZD razpolagali samo s tistim delom ustvarjenega dohodka, ki ga namenijo za osebno ali skupno potrošnjo, drugi del pa bi kot akumulacijo za financiranje razvojnih nalog prepuščili drugemu, višjemu nivoju v organizacijski strukturi.

Hkrati z uveljavljanjem pravic o neposrednem upravljanju nad vsemi sredstvi v TOZD prevzemajo nase delavci odgovornost za odločitve, katere sprejemajo v zvezi s poslovanjem. Večjo odgovornost pa bo mogoče doseči z izboljšanjem strokovnosti, bodisi z rednim šolanjem ali sistematično vpeljanim izobraževanjem na delovnem mestu.

Z organiziranjem TOZD nastopa vodenje na več ravneh, tj. v vsaki temeljni organizaciji združenega dela. Pri tem nastopajo večkrat različni interesi in različna gledišča na to, kakšna naj bo pripravljenost za sprejemanje skupnih nalog, ki še zlasti nastopajo redno pri izpolnjevanju postavljenih dolgoročnih ciljev v združenem delu skupnosti TOZD.

Nastopi ena pomembnih nalog, to je, da moramo zagotoviti dolgoročno usmerjenost, da bo dosežena ekonomska stabilnost vsake TOZD in s tem tudi podjetja v celoti, čeprav nujno nastopajo posamični interesi. Gre za usklajevanje interesov sleherne TOZD z interesi ostalih delov podjetja, osnovanih kot TOZD, ter družbe. Pri tem pa moramo izpolniti enega od bistvenih pogojev, to je da so cilji jasno postavljeni in da bo tako tudi poslovna politika razumljiva delavcem TOZD, kajti le tako je mogoče pričakovati, da bodo vzbujeni interesi za skupne akcije, kar bo šele v prihodnosti pomenilo ugodne rezultate in s tem neposredno korist slehernega delavca.

Politika podjetja je ustvarjalno odločanje o temeljnih ciljih in je pri tem vedno prisotno vprašanje, kaj so cilji in kako naj si jih postavimo. Pri tem je nujno potrebna dolgoročnejša usmerjenost in z njo povezano vlaganje sredstev v razvoj in nenehno rast podjetja, skladno z dobro pripravljenimi srednjeročnimi in tudi dolgoročnimi programi.

V programiranju nastopajo izredne težave, kajti največja ovira je zelo nejasna perspektiva o obsegu gradnje in v kakšno smer naj se podjetje usmerja glede na to, kakšne bodo možnosti financiranja določene vrste gradnje (ali bo šlo za industrijsko gradnjo, stanovanjsko ali za ceste in podobno). Nastopa namreč vedno nek strah pred vlaganjem v strojno opremo. Ravno pri tem pa lahko nastane še večja nevarnost, da obstoječa strojna oprema zastari, ko se pa odprejo nova dela, zanje ni primerne strojne opreme. Za delno ublažitev tega bo nujno potrebno zbirati vsaj denarna sredstva, s katerimi bi bilo ob nastali potrebi mogoče manjkajoče stroje nabaviti. To pa ne bo mogoče, če bomo probleme reševali kratkoročno.

Temu, da smo denarna sredstva skoncentrirali, pripisujemo velik pomen. Ne smemo misliti, da bo s tem že vse samo po sebi rešeno. Potrebno bo spremeniti način, kako se sprejemajo poslovne odločitve, ki morajo temeljiti na zbranih informacijah. V tej zvezi nastajajo nove težave, ko iz velikega števila podatkov ne znamo ločiti bistvenega od nebitnega. Tako se pojavljajo poslovne informacije, ki nam niso potrebne, ne pojavljajo pa se tiste, ki jih nujno potrebujemo.

Če bo hkrati z izpeljavo mehanizma notranjega kroženja finančnih sredstev, tj. »interno banko«, uveden še mehanizem informacij, lahko pričakujemo izboljšanje rezultatov in preprečevanje zunanjih vplivov, ki so zelo veliki.

Mladi gradbinci v Skopju

Konec maja je bilo v Skopju četrto srečanje mladih gradbincev. Udeležilo se ga je približno 250 delegatov iz vse Jugoslavije, med njimi tudi predstavniki mladinske organizacije našega podjetja. Delovni program srečanja je vseboval poleg konference tudi ogled največjih gradbišč. Prav gotovo je bila najbolj zanimiv del srečanja sama konferenca, na kateri smo mladi gradbinci razpravljali o svojih problemih, ki so obenem tudi problemi vsega našega gradbeništva. Največja odlika razprav je bila odkritost, prava kritičnost in poštenost pri ocenjevanju dosedanjega dela. Ker je premalo prostora, bomo tu govorili le o sklepih, ki smo jih sprejeli ob koncu srečanja in katere moramo čimprej uresničiti:

— sklenili smo, da se moramo bolj vključiti v delo družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov, ker bomo le tako lahko bolj učinkovito reševali probleme mladih;

— mladinske organizacije morajo skupaj z ZK zgraditi lastne programe marksističnega in idejno političnega izobraževanja. Ta del izobraževanja mora postati sestavni del v izobraževalnem sistemu. Mladinske organizacije si morajo prizadevati, da bo marksistično in idejno politično izobraževanje dostopno vsakemu mlademu gradbincu, in to z neustanim vključevanjem čim večjega števila mladih delavcev v šole mladih delavcev-samoupravljalcev, s seminarji, marksističnimi krožki, tribunami itd. Istočasno mora mladinska organizacija spremljati delo vsakega člana MO in nato dati predlog OOK za sprejem v ZKJ;

— ZM mora skupaj z ZK in ZS v podjetju z večjo odgovornostjo uvrstiti v program vprašanja, vezana na izobraževanje delavskega podmladka;

— mladi gradbinci zahtevajo korenito spremembo statuten šol za kvalificirane delavce;

— nujno je, da se izboljšajo materialne razmere, kadrovska in pedagoška opremljenost, da pa se tudi spremenijo učni načrti in programi v šolah za KV delavce;

— rešiti in uskladiti je treba status šol za KV in VKV delavce, dolžino šolanja in seveda tudi sodelovanje teh šol;

— v skladu z razvojem tehnologije se pojavlja potreba po dodatnem šolanju mladih delavcev in je zato potrebno, da vsaka mladinska organizacija v gradbenih podjetjih uvrsti v program tudi dodatno izobraževanje;

— potrebno je, da mladinska organizacija skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v kolektivih vzpostavi tesno zvezo med šolami in fakultetami;

— temeljito je treba proučiti kapacitete šol za KV in VKV delavce in programe teh prilagoditi problemom in potrebam gospodarstva;

— MO mora imeti možnost, da v podjetju vpliva na kadrovsko politiko;

— prizadevati si moramo, da mladim kvalificiranim delavcem omogočimo, da takoj po končani šoli lahko polagajo sprejemni izpit za vpis v višje šole in fakultete, ne pa da čakajo nekaj let kot sedaj;

— da se najboljšim mladim delavcem omogoči nadaljnje šolanje;

— MO v delovnih organizacijah si mora prizadevati, da se mladim delavcem iz proizvodnje in sploh tistim z nizkimi dohodki omogoči nadaljnje šolanje in da se mu šolanje plača;

— posebno pozornost moramo posvetiti šolanju mladih delavcev na terenu;

— MO si mora skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v podjetju prizadevati za uresničevanje ustavnih amandmajev in pisma tovariša Tita.

To so glavni zaključki IV. srečanja mladih gradbincev. Da bodo vsaj do neke mere realizirani do naslednjega srečanja (ki bo v Zagrebu), si moramo prizadevati vsi, pa ne samo mladinska organizacija, ampak vsi zaposleni, saj so to problemi, ki tišijo celotno gradbeništvo.

N. G.

Gradisov vestnik

•Gradisov vestnik• Izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna •Toneta Tomšiča• v Ljubljani. — Izhaja mesečno

•GRADISOV VESTNIK• ★ Stran 3

NADALJEVANJE Z DRUGÉ IN S PRVE STRANI — NA

(Nadaljevanje z 2. strani)

manjšo TOZD, ki je mogoča v slovenskem gradbeništvu. Dokazovanje, da TOZD v gradbeništvu še ne eksistira, da so to zaenkrat le še posamezna podjetja, je določeno posploševanje, ki pa ne vpliva na uporabnost formule. Dokazano je, da je uporabljiva tudi za naše razmere.

Ad 3. — V letošnjem gospodarskem načrtu je predlog, da se skupne službe obravnavajo s povprečjem uspehov vseh TOZD in obravnavajo skupne službe kot posamezne TOZD. S tem bi bile dosedanje razlike izenačene.

No, zaenkrat je rešitev ta, da je izdelana variantna rešitev, ki obstaja v tem, da veljajo merila za delitev po samoupravnem sporazumu o osnovah in merilih za delitev dohodka in OD v gradbeništvu za podjetje kot celoto, za posamezne TOZD pa veljajo interna določila veljavnih pravilnikov in delilna razmerja, katera sprejemamo z gospodarskim načrtom. Eventualne prekoračitve sporazuma bodo po tem obravnavane le iz gledišča podjetja s tem, da se bodo sorazmerno zmanjšali rezultati za posamezno TOZD. Pred nami je še veliko dela, dejstvo je, da je s pričujočim gospodarskim načrtom nakazana celotna problematika, tj. kako ustvarjati čim večji čisti dohodek in kako ga potem v tem smislu stimulativno razdeljevati.

inž. Vasle, APS

(Nadaljevanje s 1. str.)

svojo organizacijo ZK. Nadaljnja naloga komunistov je tudi aktivna in organizirana razprava o osnutku ustave — vodili pa naj bi jo komunisti. Zavzemati se moramo tudi za uresničevanje ekonomske politike in za stabilizacijo v podjetju ter razvojno politiko. Komunisti so pri teh razpravah premalo prisotni. Treba se je tudi pripraviti na 10. kongres ZKJ; komunisti v Gradisu bi morali posvetiti več pozornosti takim problemom, kot so na primer: sprejem več delavcev v ZK, boljša organiziranost komunistov v TOZD in v podjetju itd.

N. G.

Posledice nesreč — izgubljene ure

Število nesreč se veča vzporedno s hitrim razvojem industrije in strojne opreme. Posledice nesreč so izgubljene delovne ure, trajna invalidnost ali pa celo smrt. Namen tega pouka je, da seznanimo delavce in vajence z varstvenimi ukrepi pri delu, ki naj zmanjšajo število nesreč in invalidnosti.

Splošno mnenje o tem pa je:

— oseba na delu mora opravljati delo z vso pazljivostjo da ne ogroža svojega in ne tujega življenja.

— če grozi osebi na delu kakšna nevarnost za življenje zato, ker niso izvedeni določeni varstveni ukrepi, ima pravico delo odkloniti, dokler ne zmanjšajo nevarnosti. Pri stroju za izdelavo cevi, grozi delavcu nevarnost in posledice so lahko hude — delavcu lahko poškoduje prste ali pa mu celo odtrga roko. Ista nevarnost grozi delavcu, ki dela pri stroju za mešanje betona. Pri dvigalju modelov za količke lahko delavcu po nesreči ali nepazljivosti model stisne prste ali roko. Pri napenjanju žice, se lahko žica na drugi strani odpne in udari nepazljivega delavca po glavi. Pri zlaganju zidakov je lahko vzrok nepazljivosti in potisne zidake preveč naprej in nesreča je tu. Vsak mojster ali delovodja pove delavcu, preden vstopi v podjetje, kakšna je zaščita njegove kože. Mora imeti delovne čevlje, delovno obleko, očala, rokavice pri dvigalju pa obvezno čelado.

ŠE NA DOPUSTU!

Mož in žena sta šla na morje, a vreme je bilo precej hladno. Prvo noč je ženo tako zeblo, da ni skoraj nič spala. Zjutraj je rekla možu:

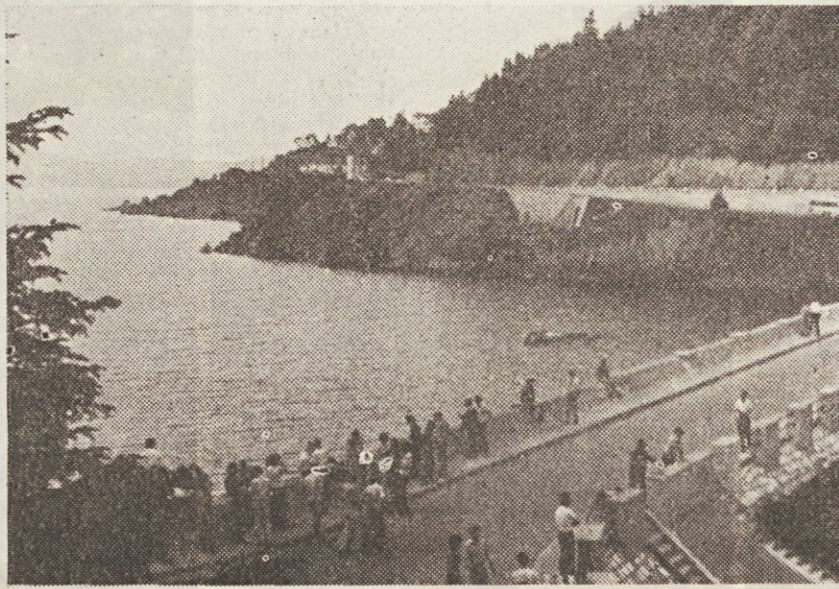
»Veš, če me bo tudi nocoj tako zeblo, se bom prišla kar k tebi pogret!«

Mož jo pogleda in pravi:

»Jaz imam dopust!«

Franjo Vojsk, Mile Zrnič in Sičo Jovičević so bili naši predstavniki na IV. srečanju mladih gradbincev v Skopju

Med potovanjem po Makedoniji smo si ogledali tudi hidroelektrarno Mavrovo

Od Maribora do Ljubljane

Zeleti smo, da bi prek časopisa spoznali delavce strojno prometnega obrata in v načrtu smo imeli, da vam bi jih predstavili tam, kjer pač delajo. Tako smo hoteli na primer šoferje naših tovornjakov pobarati kar na cesti, kako jim gre in kakšen je njihov delovni dan. Pa nismo imeli sreče. Pri vseh tolikih vozilih, ki jih ima SPO, nismo na cesti od Ljubljane do Maribora srečali niti enega! Skoraj smo že verjeli, da so si šoferji vzeli prost dan. Prve tovornjake rdeče barve smo srečali šele na Pobrežju. Pa smo dejali: Sedaj naj pa onj malo počakajo! In smo se zapodili najprej v pisarne, kjer smo srečali tovariša Pečarja. Ta nam je povedal o mariborski enoti SPO naslednje:

»Vsakdanjih problemov imamo dosti. Čeprav skušamo skrbeti čim boljše za delavce, še vedno storimo premalo. Iz vseh teh težav izhaja potem večkrat manjši efekt dela, čeprav organizacija dela ne bi smela trpeti. Obljubljeno nam je sicer nekaj nove mehanizacije. Sedaj imamo večino voznega parka na spodnji meji amortizacije, nekaj pa ga je že amortiziranega. Menda bomo kmalu dobili težki kamion kipper, nov demper in en vlačilec za prevoz daljših tovorov. No, mislim, da je položaj z drugo mehanizacijo zadovoljiv.

Med ljudmi kakšnih posebnih problemov ni. Malo nezadovoljstva povzročajo prenizke znižane dnevnice. Za nadurno delo pa velja, naj bi se ga čim manj posluževali, sama narava dela pa zahteva, da so nekateri ljudje na delu tudi po 12 in 14 ur. Kako potem uskladiti principe in resničnost? Pri vsem tem moramo omeniti, da z disciplino pri obravnavanju nadur nimamo težav.

V tem času s precejšnjim zanimanjem čakamo, kako se bo obnesla nova sprememba. Na zadnjem delavskem svetu je bilo namreč sklenjeno, da vodijo poslovni uspeh naše poslovne enote v Mariboru na posebnih evidenčnih karticah.

Na Pobrežju nas je zaposlenih približno 75. To je že kar precejšen kolektiv, zato imamo tudi vse take skrbi kot v drugih enotah. Na zadnjem sestanku sindikalnega pododbora smo, recimo, razpravljali o dodatku za dopust, otroških dodatkih, podpori šibkim otrokom, o obiskih v bolnišnicah. Tudi stanovanjske probleme imamo. V našem kolektivu so zaenkrat štirje, ki bi nujno potrebovali stanovanje. Preseliti se morajo iz barak Tehnogradenj, ki so predvidene za rušenje (trije prosilci). Razmišljali smo o tem, da je med nami najbrž še nekaj takih, ki bi potrebovali boljše stanovanje, na tudi kakšen novinec bo še prišel, ki bo vrsto za stanovanje podaljšal. Tako smo prišli na idejo, da bi skupaj s kovinskimi obrati v Mariboru začeli graditi manjši stanovanjski blok. Mi bi nudili vsa zemeljska dela in mehanizacijo. Mogoče bomo tako le prišli do stanovanj za naše delavce, vsaj za prvo silo.

Na Pobrežju imamo trenutno kar precej mehanizacije: okoli 25 lažjih in težjih kamionov, 3 buldožerje, 3 bagerje, dva težja nakladača, težki bager — nakladalec itd. Vsi so sedaj polno zaposleni. Moram povedati, da imamo svojo servisno službo, ki oskrbuje stroje, jih popravlja in podobno.

Tak je torej naš obrat na Pobrežju. Za konec bi rad povedal, da se pridružujemo željam za večje delovne uspehe, kar bomo dosegli le s povezanostjo in tesnejšim sodelovanjem.

Od tovariša Pečarja smo se odpravili na separacijo v bližini. Od daleč smo opazili velik bager — nakladač, izpod katerega so vedno znova odhajali polni tovornjaki. Sicer pa smo tovornjake spoznali samo po ropotu, drugače jih je za zakrival velik oblak prahu. Na separaciji smo srečali štiri SPO-jevce in ko je bilo okoli nakladača najmanj prometa, smo stopili zraven in malo poklepetali. Povedali so nam naslednje:

Konrad Raznic, Franc Herbl in Karel Marinič, dva strojnika in en šofer:

»Naše delo ni tako težko, da ga ne bi zmogli. Res pa je, da smo vedno v prahu, ker se na takem delovnem mestu precej kadi. Sicer pa, delati se mora, pa kjerkoli si že. Drugače pa se nad Gradisom kot podjetjem ne moremo pritoževati. Plače bi že lahko bile malo višje, pa kaj, ko bi si to želeli tudi drugod, saj človek ni nikoli zadovoljen. Veliko nam pomeni to, da se lahko čisto zanesemo, da bomo vsakega prvega v mesecu odšli z dela z denarjem v žepu. Menda se še ni zgodilo v vseh teh desetletjih nazaj, da prvega ne bi dobili plače. Sedaj so nekaj povpraševali o tem, ali želimo plačo kar na hranilno knjižico. To za nas še ni primeren način in upamo, da v našem podjetju tega ne bomo uvedli. Smo pač terenci in si s hranilno knjižico kje v kakšni vasi ne bomo dosti pomagali.

Na Pobrežju smo spregovorili nekaj besed še s temi možmi:

Slavko Kuplen — Pravite, koliko časa da sem že v Gradisu? »Samo« sedemnajst let. V teh letih sem že »dal marsikaj skozi«, pa sem še vedno tukaj. Pri Gradisu mi je všeč. Sicer pa — če mi ne bi bilo, bi jo že zdavnaj popihal kam drugam. Trenutno delam predvsem v mariborski okolici. To mi pride kar prav, saj sem doma iz Maribora.

Jože Miklošič — Tudi jaz sem že precej let pri Gradisu. Nekaj let sem bil, še preden so se Tehnogradnje odcepile — no potem sem se preselil k njim, sedaj sem pa spet prišel nazaj v Gradis. Največ delam na avtocesti — prevažam težke stroje. Nad delom se nimam kaj pritoževati, saj je najbolj pomembno to, da imam sploh kaj delati. To zimo sem delal skoraj tako kot v glavni poletni sezoni, včasih pa ni bilo tako. Trenutno imam tovornjak s prikolico zmogljivosti 20 ton. Mislim, da je edini te vrste tod okoli.

Strojniki Janez Vnuk je prav tako prišel v Gradis iz Tehnogradenj in danes pravi, da mu je tukaj bolj všeč kot v prejšnjem podjetju: »Razlika med obema podjetjema se pozna tudi pri plači. Res mi je tu boljše. Sedaj vozim na separacijo, drugače pa me je bilo dosti že na vseh slovenskih cestah. Delal sem tudi v Postojni na avtocesti. Po poklicu sem strojnik. Kvalifikacijo sem si pridobil že prej, preden sem postal Gradisov. Sicer pa delam v gradbeništvu menda že kar 23 let.

Te SPO-jevce smo našli torej na Pobrežju. Vendar se nam je zdelo, da le ni bilo prav sklepati o njihovem delu samo po teh nekaj stavkih, ampak da moramo zato poiskati še koga, ki dela v malo drugačnih razmerah. Zeleti smo obiskati še nekaj ljudi na avtocesti, v tistem času pa so se nagrmadili precej temni oblaki in grozil je močan nalivček. Tik pred njim smo prispeli v Prelog in že mislili, da smo mu ušli, ko se je ulilo.

Pravzaprav pa nam je ta dež pomagal, da smo lahko od dela, ki je v času nevihte nekoliko zamrlo, odtrgali Stanka Stumbergerja:

»Že petnajst let sem pri Gradisu in nimam kaj reči, nimam kaj kritizirati. Če imamo kakšne probleme, jih sami rešimo, če pa se ne da, rešimo problem s svojimi predpostavljanimi. Naše delo je sicer precej naporno, včasih pa ne bi zamenjal za nič na svetu. Tukaj smo na terenu, trenutno na avtocesti in včasih je delo bolj prijetno kot odmor kje v mestu, saj smo na svežem zraku. Danes je sicer dež, ampak drugače je tu zelo lepo.

V svojem službovanju pri Gradisu sem bil po vsej Sloveniji, na vseh gradbiščih. Ze sedem let delam na istem stroju. No, nekaj bi pa le rad pripomnil: Zdi se mi, da so prevelike razlike v ceni hrane in stanovanja med nami in ostalimi Gradisovci na gradbišču. Nas tretirajo kot nekakšne goste, v resnici pa jemo iz ene skleda — iz enega podjetja. Saj drugače se ne čuti razlik, med seboj se razumemo.

Dežja je bilo konec in tudi našega obiska na Vrholah. Odpravili smo se naprej proti Ljubljani, mimo-grede pa smo skočili še v Žiče. Tam že rastejo prvi temelji za velik viadukt in seveda je dosti tudi tam mehanizacije in SPO-jevcev. Najprej smo se zapletli v pogovor z Ivanom Novakom in tako nam je povedal, kaj si misli o svojem delu pri nas:

»Sem strojnik. Kvalifikacijo sem dobil pri Gradisu in tako mimogrede — tukaj sem že kar 19. leto. Prav Gradisu se moram zahvaliti, da sem kvalificiran; tukaj sem se izšolal in mogoče bom dočkal tudi pokoj. Tega ne bo treba dolgo časa čakati, ker bom najbrž invalidsko upokojen. Kaj bi še pripomnil? Pri Gradisu nam res ne gre slabo, delati je pač treba.

V Žičah smo srečali še dva zadovoljneža. Kar nista mogla stran od svojega tovornjaka in ta se sveti, kot da vozi samo po asfaltu. To sta šoferja Franc Erjavec iz Idrije in Stane Huško iz Zagorja:

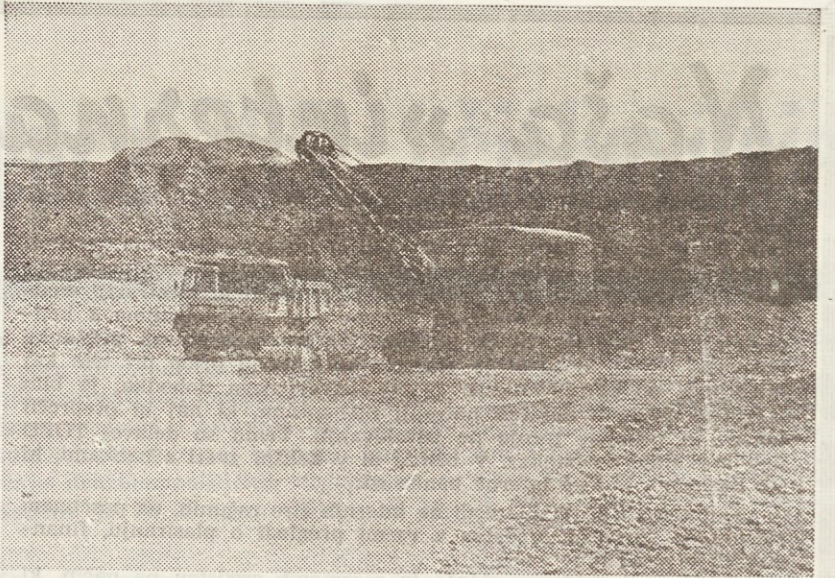
»Komaj tri mesece je, odkar sva dobila novi tovornjak. Je lep, ne? Z njim se sedaj vsak dan voziva iz Ljubljane na gradbišče tu v Žičah. S tem vozilcem sva res zadovoljna. Večinoma delava tukaj na avtocesti. Kakšnih problemov nimamo — ne z delom, ne med seboj. Dela je dovolj in če le ne bo drugače in če dela ne bo zmanjkalo, bo kar v redu.

Tako smo se torej srečevali z SPO-jevci, malo poklepetali z njimi in tako marsikaj izvedeli. Dan je hitro minil in treba se je bilo kar hitro odpraviti v Ljubljano. No, tudi v Ljubljani smo obiskali SPO, in sicer le toliko, da smo mimogrede pobarali, kaj dela komisija za sprejem in odpust. O delu te so nam takole povedali:

»Letos smo imeli v časopisu dvakrat razpis za šoferje, strojnike in žerjaviste. Te zadnje zelo težko dobimo, ker morajo imeti poleg poklicne šole še tečaj za žerjaviste. Tako so bile od 137 ponudb le 4 za žerjaviste. Največ se je prijavilo šoferjev — približno 100 in še več. Ta poklic je zadnje čase zelo priljubljen in razširjen, mogoče tudi zato, ker šola ni zahtevna. No, izmed vseh teh smo sprejeli 13 strojnikov, 4 žerjaviste itd., v tem času pa je nekaj ljudi tudi odšlo iz podjetja: 8 strojnikov, 1 šofer in 2 uslužbenca.

Pri zaposlovanju imamo tudi probleme — strojniki za lažjo mehanizacijo. To so predvsem mladi ljudje, starejše težko dobimo, ker imajo ti že kakšen poklic, z lahkoto mehanizacijo pa se nočejo ukvarjati.

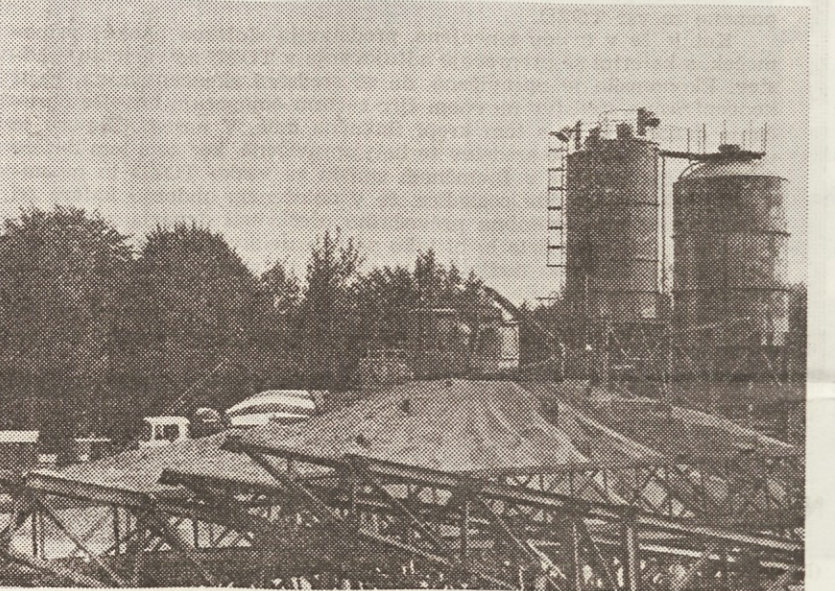
Predstavili smo vam tako SPO, pravzaprav njegove ljudi. Kaj delajo in kako, si boste najbrž veliko boljše predstavljali po njihovih besedah kot pa, če bi nanizali nekaj desetih števil in drugih suhoparnih podatkov.

Lorain — nakladač med delom v separaciji na Pobrežju

Konrad Raznic, Franc Herbl in Karel Marinič

Betonarna na Vrholah služi dobro svojemu namenu

Slavko Kuplen

Franc Erjavec in Stane Huško

Jože Miklošič

Janez Vnuk

Ivan Novak

Ankaran - oaza zelenja

Ankaran, čudovit kraj — zelena oaza miru, vročega sonca, ter edini večji košček Gradisove zemlje, kjer lahko, razen upravnika, kuhinjskega in strežnega osebja, vsak prebije 10 dni prijetnega dopusta.

Lep je pogled z ankarske verande, kjer se skozi odtene bujnega zelenja blešči modro (?) morje. Pogled se nehote ustavi na Kopru, kjer v medli silueti zagledaš obise velikih prekoceanskih ladij, dalje prek Semele, Zusterne, vse do Pirana. Rahlo valovijo morski valovi, kot bi hoteli reči: Gradisovci, čuvajte svoj lep dom v Ankaranu.

Da, čuvali ga bomo, to so bile besede našega novega upravnika, sicer pa starega gradisovca, Bruna Wabra, ko sva se nedavno tega srečala v Ankaranu.

Upravnik poč. doma v Ankaranu Bruno Wabra

»Kako se počutiš na novem delovnem mestu,« sem ga pobaral.

»Kar dobro. Na probleme sem računal, ko sem to mesto prevzel. Sicer mi pa vodenje doma ne bo delalo preglavic, za sabo imam bogato prakso na tem področju.«

Mi mu verjamemo, saj je bil tov. Bruno več let šef komunale v Ljubljani, Zenici, na avtocesti Ljubljana-Zagreb, v Kopru, Titogradu in drugod.

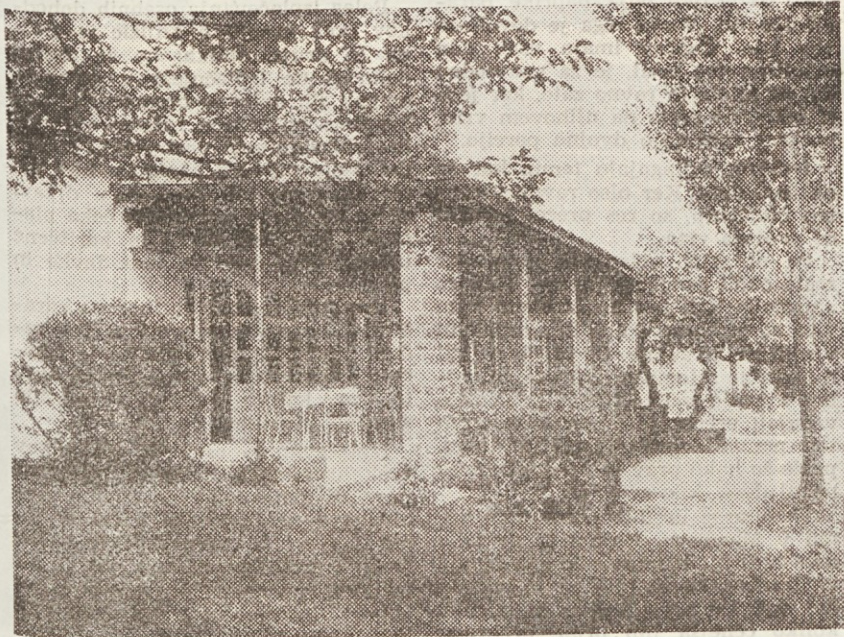
»Kakšen je bil začetek in kako teče preskrba — problemi?«

»Za začetek smo vsi pošteno pljunili v roke. Tudi kramp, lopata in metla so imeli posebno vlogo. Danes je seveda vse lepo uredeno in pripravljeno za sprejem gostov.

Glede prehrane (razer mesa) upam, da ne bo večjih problemov. Navezal sem stike s koprskimi podjetji, konkretno z »Jestvino« Koper, in moram reči vse nam klapa. Zelenjave pa dobim dovolj pri bližnjih prebivalcih.

Večjih problemov torej ni. Zbrani smo iz vseh vetrov in počasi bomo že našli skupen jezik. Velika škoda je le, da klet ni urejena, katera bi nam koristno služila za zelenjavo. Tudi cenik ni v skladu z današnjim časom, še posebno mi ne odgovarja jo cene za inozemske goste. Veliko časa porabim za pot v Koper, pa tudi z administracijo imam vse preveč dela.

Nad vse pa bi želel, da bi bili gostje, ki letujejo v našem počitniškem domu v Ankaranu, nadvse zadovoljni.«

Ankaran, oaza zelenja

Stran ★ GRADISOV VESTNIK

● Dopust naj bo res prijeten

Ana Lukež — iskreno želim, da bi se vsi delavci, ki bodo letos letovali pri nas, res prijetno počutili. Vsi, posebno pa delavci neposredne proizvodnje, so res potrebni počitka, torej naša naloga je, da jim v teh 10 dnevih nudimo vse, kar je v naših močeh. Iz Ankarana morajo odnesti najlepše in najboljše vtise. Rada imam, če se delavci tudi pozneje na svojih delovnih mestih radi spominjajo prijetnega bivanja v Ankaranu.

Glede ureditve doma, prostorov, kuhinje, sploh nimam pripomb. Vse je na svojem mestu, manjka mi le priključek za mešanje testa, ker bi tako lahko nudila gostom čimveč domačega peciva.

● Všeč mi je strežba

Neva Metlika — letos že drugo leto strežem našim gostom v Ankaranu. Pozimi si je pridobila kar dve polkvalifikaciji — kuharice in natakarice.

Kaj vas torej bolj veseli, kuhinja ali strežba?

»Veliko rajši strežem, ker imam goste zelo rada. Posebno pa mi je všeč, če so tudi gosti zadovoljni. Trenutno imam zelo veliko dela, ali bolje rečeno, premalo nas je. — Tako sem morala prve dni delati kar 15 ur na dan. Upam, da bo po 25. boljše, ko bom dobila pomoč.

● Za kopanje skoraj ni časa

Irena Škrabar bo letos končala gimnazijo. Je pridna študentka z lepo perspektivo, študij bo namreč nadaljevala na fakulteti za matematiko in fiziko, teh pa danes ni preveč.

Čprav stalno stanuje v Ankaranu, je v službi pri nas že tretje leto (seveda samo v počitnicah). In kaj mi je dejala?

Vse je v redu, zadovoljna sem, le premalo prostega časa je, komaj si utrgamo dobro urico za kopanje in že se je potrebno vrniti na delo.

● Okusna hrana — pogoj za dobro razpoloženje

Marija Dragar: Pravijo, da gre ljubezen skozi želodec, jaz pa trdim, da se tudi razpoloženje gostov meri skozi želodec. Okusna hrana je vsekakor pogoj za dobro razpoloženje. V kuhinji se trudimo, da bi bilo vse kar najboljše.

Moram priznati, kuhinja je res vzorno in funkcionalno urejena, le premalo nas je, da bi teklo vse po »žnjuri«. V Ankaranu sem že tretje leto. Trenutno je dela preveč, toda v kratkem pride pomoč, in stvari se bodo izboljšale. Letos se bo v počitnicah zaposlila v Ankaranu tudi moja hčerka Marija in tako bom osebno še bolj zadovoljna.

● Koristno naložena sredstva

Prav razveselil sem se, ko sem med gosti zagledal tudi našega direktorja gospodarsko finančne službe Ika Ravnikarja.

Kaj pa je vas prineslo v Ankaran, sem ga vprašal.

Dopust — 10 dni počitka v krogu svoje družine se mi b. kar prileglo. Delo je naporno in od časa do časa mora človek malo izpreči. Sicer še vedno mislim na delo in vsak dan me sproti obveščajo o vseh dogajanjih na področju gospodarsko finančne službe. Končno pa je potrebno držati stalno vezo, da ne izgubiš kontinuitete.

Kolikor vem, ste bili običajno na dopustu v Poreču?

Res, večkrat sem bil v Poreču in vedno sem bil zadovoljen. Letos pa letujem v Ankaranu predvsem, zaradi male vnučke. V Ankaranu je več zelenja, večji mir in mnogo prostora za bližnje sprehode. Ko sem danes prvi dan mojega dopusta opazoval okolico, lahko trdim, da so sredstva, ki smo jih letos naložili za ureditev Ankarana, bila koristno naložena. To velja tako za notranjo in še posebej za zunanjo ureditev. Ankaran je zopet tak, kot je bil pred leti, in to je lahko v ponos vsem gradisovcem.

In hrana, stanovanje?

Stanovanje je v redu, pa tudi današnje kosilo nam je kar dobro šlo v slast, kaj več vam bom lahko povedal po 10 dnevih, čeprav sem prepričan, da je celotno osebje v redu in da se bom teh nekaj dni kar prijetno počutil.

● Prvič v Ankaranu

Janez Kralj: Prvi vtisi so zelo dobri. Letos namreč prvokrat letujem na morju. Dosedaj ni bilo nikoli časa pa tudi ne denarja. Prej sem bil zaposlen pri bivših Tehnogradnjah in moram reči, da Gradis še kar skrbi za svoje ljudi.

Ankaran je zelo lep in prihodnje leto bom gotovo zopet šel sem na dopust.

Kaj pa morje?

Voda je sicer še mrzla, zato se v kakšne globine z ženo še nisva spuстила, zato pa je bolj živ najin sinko, ki nikakor noče iz vode.

Prepričan sem, da bomo imeli lepo vreme in tako nam bo teh 10 dni kar prehitro minilo.

● Letos veliko več prijav

Ob zaključku smo vprašali še Jerneja Jeršana, na kakšne probleme je naletel pri razporejanju kandidatov za počitniške domove.

Letos je veliko več prijav kot v prejšnjih letih, je začel pripovedovati tov. Jeršan. Za Poreč in Ankaran smo prejeli kar 590 prijav, ali skupaj 1635 oseb. Največ prijav je za Poreč (315), za Pohorje 24, vse ostalo pa odpade na Ankaran. Prihajajo pa še vedno dodatne prijave.

Ce upoštevamo, da bi imeli deset izmen, bi kapacitete domov zadoščale za celotno število prijavljenцев, vendar so se skoraj vse prijave glasile za mesec julij in avgust, kar pa seveda ni bilo mogoče vsem ustreči. Tako se je npr. v prvi izmeni za mesec julij javilo kar 187 oseb, torej skoraj dvakrat več, kot pa dopuščajo kapacitete doma.

Odbor za standard in rekreacijo je imel veliko dela, saj je moral usklajevati prijave, določiti kriterije, predvsem pa je upošteval tiste družine, ki imajo šoloobvezne otroke, ali pa je dopust vezan na delovno mesto.

Zato je bil del prošenj zavrnjenih oziroma jih je odbor v glavnem spoznamno s kadroviki TOZD preu- smeril za čas zunaj glavne sezone.

Največ prijav je bilo iz Maribora, Jesenic, sledijo: kovinski obrati, OGP in centrala.

Nič ne zavidamo tov. Jeršanu za njegovo delo in razporejanje, vendar smo prepričani, da bodo vsi ti mali ali večji problemi rešeni v zadovoljstvo vseh.

Direktor GFS Iko Ravnikar na počitnicah v Ankaranu

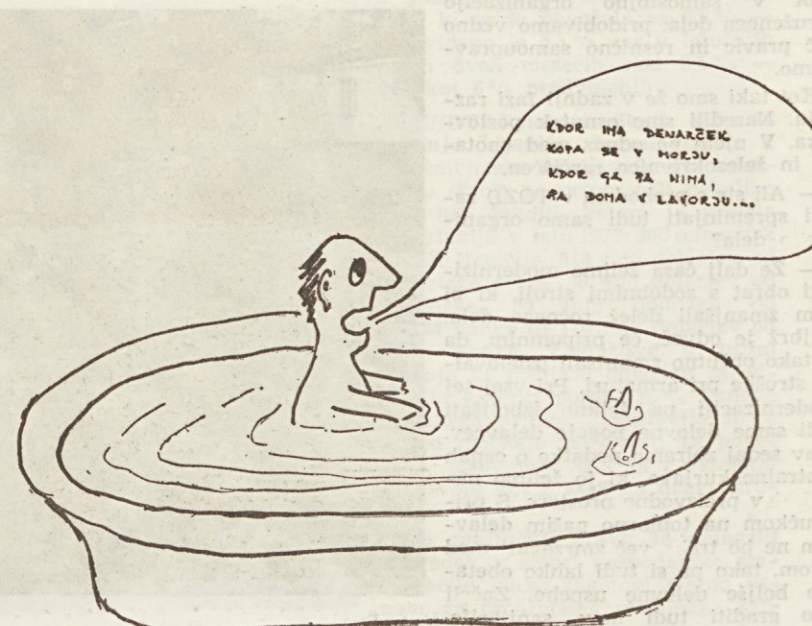
Janez Kralj — prvi vtisi so dobri

Anita, Neva in Irena vam bodo postregle po vaši želji

Marija, Anita, Marica in Darinka pa vam bodo kuhale

Zmanjšajmo boleznine

Preteklega leta je bilo zaradi odsotnosti z dela v naši državi izgubljenih približno 50 milijonov delovnih ur. Velik del teh odpade na boleznine, precej pa tudi na neopravičene izostanke. Za bolezenske izostanke, ki trajajo več kot 30 dni, je bil izplačan nadomestek približno za 280 milijonov novih dinarjev, oziroma 52 milijonov novih dinarjev več kot v letu 1971. Strokovnjaki so izračunali, da bi se sredstva za zdravstveno varstvo povečala za 50 milijonov novih dinarjev, če bi se stopnja bolezenskih izostankov zmanjšala samo za 0,3 %.

Največ izostankov zaradi bolezni je takih, ki trajajo manj kot 30 dni. To pa plača delovna organizacija sama. To se pravi, da pomeni vsaka odsotnost z dela zaradi poškodb in bolezni precej stroškov za podjetje in posredno za vse zaposlene. Torej je v interesu (oziroma bi moralo biti) vsakega zaposlenega, da je čimmanj na bolniški in da čimbolj pazi pri delu, da ne poškoduje sebe

ali drugega. Poglejmo, kako je bilo v našem podjetju v lanskem letu.

Največ delovnih dni so požrla respiratorna obolenja, in sicer kar 12051 dni. Največ teh obolenj je bilo v decembru, najmanj pa v maju. Na drugem mestu so poškodbe, in sicer se je poškodovalo 889 ljudi, za bolniško pa so porabili 8432 dni. Tudi poškodb je največ v decembru. Če pogledamo še tretjo skupino, bomo videli, da je bilo 5920 bolniških dni na račun lokomotornega sistema in vezivnega tkiva. Vseh kategorij bolezni ne bomo omenjali, pozornosti vredna pa so prebavna obolenja, saj so zasedla 4260 delovnih dni in so, ker se tega tiče, precej pri vrhu. Največ prebavnih obolenj je v LIO Škofja Loka.

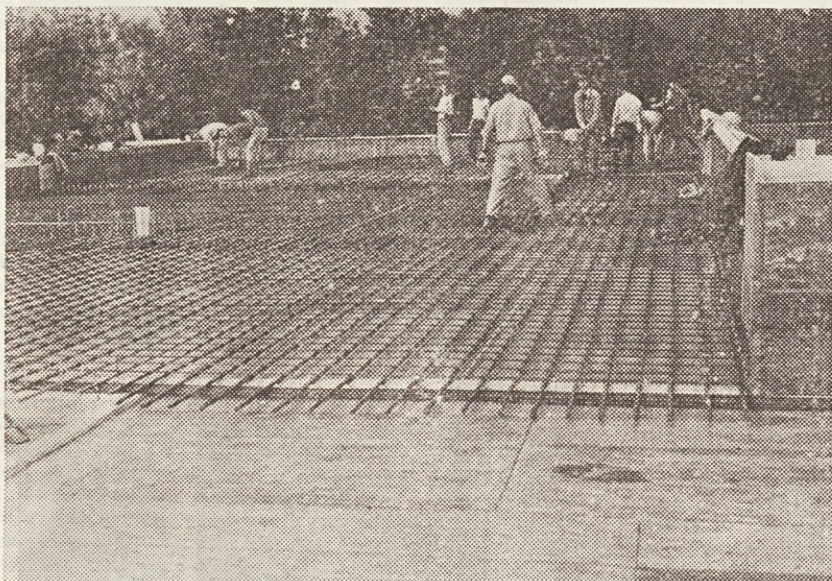
Poglejmo gibanje bolezni in poškodb z bolniško dobo do 30 dni po poslovnih enotah v lanskem letu. Če vzamemo povprečje, so bili najdlje bolni ljudje na OGP (po 17,78 dni) in v Celju (po 17,59 dni), najmanj pa v biroju za projektiranje (3,55 dni) in v kovinskih obratih v Mariboru (6,8 dni).

Gibanje poškodb in bolezni z odsotnostjo več kot 30 dni pokaže nekoliko drugačno sliko: največ takih bolezenskih dni na enega zaposlenega pride v upravi stanovanjskih hiš in stanovanj (kar 17,67 dni), najmanj pa v ljubljanskih kovinskih obratih (le 0,10 dni).

Prav je, da pogledamo tudi gibanje bolezni po mesecih glede na kvalifikacijo oboleva. Največ bolezenskih dni imajo nekvalificirani delavci (19,68 dni na enega zaposlenega), s stopnjo izobrazbe pa se tudi niža število dni

bolniške. Tako imajo delovodje ter višje in visoko izobraženi kadri le 7,8 dni bolezni na enega zaposlenega. Iz teh podatkov pa ne smemo delati napačnih zaključkov. Ti namreč še ne pomenijo, da s stopnjo izobrazbe raste tudi delavnost, oziroma, da so visoko izobraženi delavci toliko disciplinirani, da ne iščejo bolniške za vsako figo, da ne simulirajo itd. Za kakšne zaključke bi potrebovali temeljitejšo raziskavo in ne le te skope podatke, saj lahko med drugim ugotovimo, da imajo nekvalificirani in polkvalificirani delavci težje delovne pogoje, so bolj izpostavljeni vremenskim spremembam in nesrečam pri delu itd., sicer pa tako in tako vemo, da fizično delo, posebno na prostem, zahteva večje napore, ki so kasneje tudi vzrok različnim boleznim in poškodbam.

Nanizali smo le nekaj podatkov. Za vsakršno sklepanje je to premalo, lahko pa povemo še en podatek in se nad njim zamislimo: na boleznine je odpadlo 78.898 dni. Te boleznine smo morali plačati; če pa pogledamo samo vrednost izgubljenih dni, ta naraste na več kot 600 milijonov starih dinarjev (za povprečje smo vzeli vrednost ure 1000 starih dinarjev). Koliko stanovanj bi bilo za ta denar! Treba bo nekaj storiti. Posamezniki bodo morali malo bolj paziti na zdravje (kar najbrž delajo), večino odgovornosti pa bo moralo prevzeti podjetje. Poskrbeti bo moralo za dobro, toplo in redno prehrano zaposlenih, za primerne stanovanjske razmere, za še večjo varnost pri delu, predvsem pa za boljše delovne pogoje. Vsak bo moral prispevati največ po svojih močeh, saj smo končno mi sami podjetje.

Železokrivci pri svojem delu na strehi ekonomskega šolskega centra v Slovenj Gradcu

Vlado Cigan

Najbrž bom ostal tukaj

Polkvalificirani železokrivec Vlado Cigan je v našem podjetju komaj deset mesecev, k nam pa je prišel iz Banja Luke.

Popravek

Na opozorilo soproge pok. Bolteja Horvata — Valčke Horvat smo ugotovili, da smo v majski številki Gradisovega vestnika pomotoma objavili napačno fotografijo pokojnega. Prosimo vse, posebno pa svojce umrlega, da nam to napako oprostijo, v današnji številki časopisa pa objavljamo pravo sliko Bolteja Horvata.

Uredništvo

Letos bolje kot lani

Lani so se v nekaterih naših enotah otepal z delom, nekatere pa ga niso imeli niti toliko, da bi izpolnile svoj plan, ki so si ga postavile ob začetku leta. Eno tako — železokrivnico smo obiskali in se tam pogovarjali z direktorjem ing. Janezom Kohnetom.

— Koliko ste naredili v lanskem letu?

— Lahko rečem, da je bilo lani leto krize. Dela nam je primanjkovalo in tako nismo mogli narediti toliko, kot smo želeli. Naša povprečna proizvodna zmogljivost je približno taka: 4500 ton železa lahko skrivimo, 1500 ton pa položimo. Slika naše lanske proizvodnje pa je precej drugačna. Skrivili smo samo 2800 ton železa, položili pa približno 1000 ton. Razumljivo, da je bil tudi finančni uspeh proizvodnje temu primeren, imeli smo namreč negativno bilanco.

— Z novo organizacijo podjetja ste tudi vi prešli v samostojno temeljno organizacijo združenega dela. Kaj se bo pri vas konkretno spremenilo?

— Za pretekla leta bi lahko dejali, da je bil položaj železokrivnice v primerjavi z drugimi enotami zastavljen. Odnosi med enotami in železokrivnico so bili nekoliko nerazčiščeni. Sedaj pa le prehajamo iz statusa nekakega servisa do enot v samostojno organizacijo združenega dela, pridobivamo vedno več pravic in resnično samoupravljanje.

Kot taki smo že v zadnji fazi razvoja. Naredili smo osnutek poslovnika. V njem bo odnos med enotami in železokrivnico razčiščen.

— Ali ste s prehodom v TOZD začeli spreminjati tudi samo organizacijo dela?

— Že dalj časa želimo modernizirati obrat s sodobnimi stroji, ki bi nam zmanjšali delež ročnega dela. Najbrž je odveč, če pripomnim, da bi tako občutno zmanjšali izdelovalne stroške pri armaturi. Pri vsej tej modernizaciji pa želimo izboljšati tudi same delovne pogoje delavcev. Prav sedaj zbiramo podatke o cenah centralne kurjave, ki jo želimo napredovati v proizvodne prostore. S priključkom na toplarno našim delavcem ne bo treba več zmrzovati med delom, tako pa si tudi lahko obetamo boljše delovne uspehe. Začeli smo graditi tudi nove sanitarije. Garderobe in umivalnice bomo imeli skupaj z obratom gradbenih poliz-

delkov. S tem obratom, pa z gradbenim vodstvom Ljubljana in centralnim skladiščem trenutno asfaltiramo cesto do tehtnice.

— Kako pa gre z letošnjim planom in proizvodnjo v prvem polletju?

— Kot sem že omenil, nam je lani zmanjkovalo dela, pa ne samo zara-

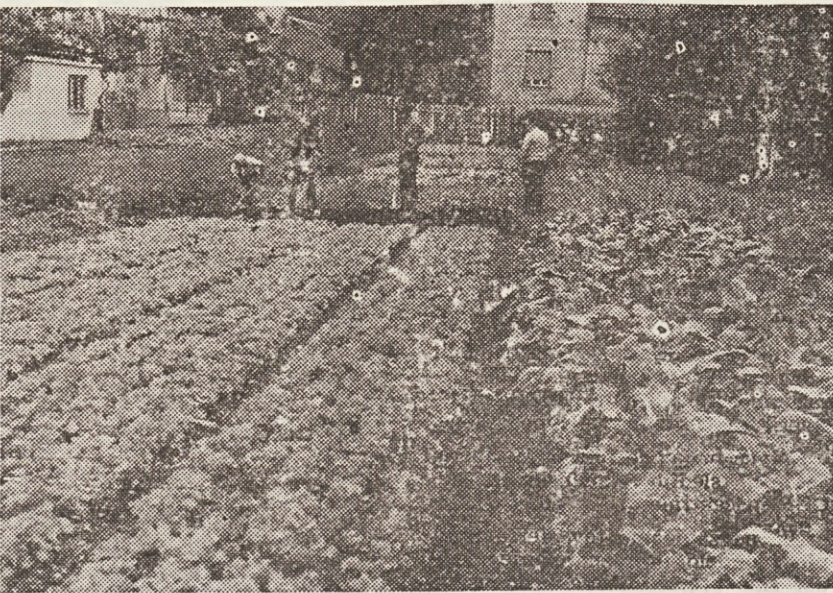
di naših notranjih razmer. V celotnem gradbeništvu je bilo precej pretresanja — investicije so bile omejene in s tem je bilo tudi manj dela. Pri nas je lani bilo v gradbenih enotah dovolj dela, vendar ga je za nas zmanjkovalo. Objekti, ki smo jih gradili, so bili nekako skoraj vsi v zaključni fazi in tako mi tam nismo imeli več kaj početi. Tudi na našem največjem delovišču — avtocesti so šla dela h koncu, pri zaključnih delih te vrste pa za nas ni kruha. Če pogledamo letošnje leto, pa mirne vesti lahko rečem, da je precej bolje kot lani. Do 15. maja smo imeli skrivljenega že 2000 ton železa. Kaže, da bo do konca leta ta številka narasla nekako tam do 5000 ton.

Z voljo je vse mogoče

Kadar hodimo tako po ulicah, lahko občudujemo čudovite vrtove nekaterih hiš, lepo urejene trate, rože vseh vrst, tudi sadno drevje. Drugod spet vidimo poln vrt solate, korenja in druge zelenjave. Mimogrede pomislimo, komu bo konec meseca ostalo več v žepu — tistemu,

ki goji v vrtu rože ali tistemu s solato. Najbrž bo temu zadnjemu.

Pa ni samo pri privatnikih tako. Pri marsikateri ustanovi je bil včasih lep vrtec, ki ga je ponavadi obdeloval hišnik za svoje potrebe, če pa tega ni bilo, pa nihče. Pri nas v Gradisu pa imamo primer, ki iz vseh

Solate ni nikoli dovolj, zato je treba na vsako izpraznjeno gredico takoj posaditi novo

teh navedenih precej izstopa. Poleg mariborskega samskega doma je bil nekoč majhen kos zemlje, na katerem je raslo nekoliko zelenjave. Če pridete danes tja in si ogledate vrt, boste videli, da je tam nastala kar lepa njivica, na kateri rastejo vse vrste zelenjave. Največ je solate, dosti pa je tudi zelja, paprike, paradižnika itd. Vsega tega je dovolj za vse leto. Čeprav imajo vsak dan približno 400 kosil, je za vse vedno dovolj solate in ravno zato, ker jedci vedo, da raste na njihovem vrtu, večkrat zahtevajo dvojno porcijo.

Jedilnik prilagajajo temu, kar se na trgu dobi. Ker niso ravno v centru Maribora, so res precej odvisni od svojega vrta.

Pa ni samo zelenjava tista, kar raste okoli samskega doma. Tam so »pognali« tudi prašiči. V enem kotu vrta so si namreč uredili svinjak in v njih gojijo svinje. Če bi jih peljali na kakšno sejensko razstavo, bi najbrž s svojo velikostjo in debelostjo vzbujali precej pozornosti. Ob vsem tem pomanjkanju mesa, ki je danes, pride še kako prav vsake toliko časa nekaj deset kilc svinjine.

Tako so si uredili v samskem domu v Mariboru. Najbrž bi se tako dalo tudi kje drugje, celo kje drugje v Gradisu, če bi bilo za to seveda kaj več interesa. Lahko si mislite, koliko cenejša jim pride prehrana in končno — tudi boljša je, če zraste na lastnem vrtu.

— Tako malo časa ste tukaj, pa vseeno najbrž razmišljate ali boste ostali pri nas ali ne?

— Ja, včasih sem že mislil na to. Zaenkrat mi je všeč in najbrž mi ne bo treba iskati druge službe.

— Kje pa ste dobili polkvalifikacijo?

— Prinesel sem jo že iz Banja Luke. Če bo možnost pa bi se rad tu še izpopolnil in pridobil kvalifikacijo. Izobrazbe ni nikoli preveč.

— Kje stanujete v Ljubljani?

— Bivam v našem naselju v Tomačevem.

— Kako pa je urejena prehrana?

— V službi dobivamo malico, drugače pa si mora za kosilo poskrbeti vsak sam. To ni preveč prijetno, ker je vse skupaj precej zamudno in tudi slabe hrane je precej.

— Kako ste se pa znašli v delovnem kolektivu?

— Kar dobro. S sodelavci se dobro razumemo in res nimam kakšnih problemov.

Informacija o izplačevanju OD preko hranilnih knjižic

Zadnji podatki kažejo, da se je do sedaj vključilo v način izplačevanja osebnih dohodkov prek hranilnih knjižic v KB Maribor 59 delovnih organizacij iz raznih panog gospodarske dejavnosti z več kot 20.000 zaposlenimi. Povprečni saldo na teh hranilnih knjižicah znaša skoraj 30 milijonov N dinarjev. Nedvomno predstavlja ta znesek pomemben dodatni kreditni potencial za banko. Na ta način mobilizirana finančna sredstva pa so na razpolago samo tistim delovnim organizacijam, katere so pokazale dovolj poslušnosti in ustrezno reagiranje na pobudo Kreditne banke Maribor glede predloga za novi način izplačevanja osebnih dohodkov.

Poleg izplačevanja osebnih dohodkov prek hranilnih knjižic je možna še druga oblika, ko se osebni dohodki ne izplačujejo v gotovini, ampak jih delovne organizacije nakazujejo na tekoče račune občanov in lahko njihovi lastniki s čekom dvigujejo pri naši banki pa tudi pri ostalih poslovnih bankah v državi gotovino ali pa s pomočjo čeka plačujejo kupljeno blago in korišćene usluge, poravnajo pa tudi davke in prispevke.

Kreditna banka Maribor ne zaračunava za poslovanje s tekočimi računi nobenih manipulativnih stroškov, razen za čeke in čekovno kartico, za katere zahteva povračilo stvarnih stroškov.

Izplačevanje osebnih dohodkov prek hranilne knjižice KB Maribor in pa uvajanje tekočega računa prebivalstva ne pomenita novih bančnih poslov, ki so nastali iz nekih modnih aspektov, ampak kot nujna potreba po racionalnejšem in smotnejšem gospodarjenju posameznika in delovne organizacije, v kateri je ta zaposlen, ne nazadnje pa tudi poslovne banke.

Borba za delo postaja ostrejša

Takoj po osvoboditvi je bilo v naši deželi dela dovolj in predvsem gradbena podjetja niso imela problemov z iskanjem zaposlitve. Povsod, kamorkoli so pogledali, je bilo treba odstraniti ruševine, popravljati mostove, delati nove, pa tudi tovarn je bilo malo in še te so bile precej uničene. Počasi se je začelo vse to obnavljati, ruševin ni bilo več in življenje je teklo normalno dalje. S tem pa smo prišli tudi v gospodarjenje, kjer niso več važne samo številne roke, ampak tudi dobro opravljeno delo. Začeli so veljati pač tržni zakoni, ki uravnavajo vsako gospodarstvo.

Dela je sicer še bilo, vendar za tiste, ki ga znajo opravljati hitro in poceni, na prvem mestu pa je seveda kakovost. Tako se je pojavila z vsemi drugimi tudi konkurenca, ki je večkrat rezala debelino kosov »kruha« našim gradbenikom. Ta mesec smo obiskali tudi naš kos Gradisa v Ravnah na Koroškem in tam so povedali, da prav zadnje čase precej občutijo delovanje konkurence. Na Koroškem je namreč precej gradbenih podjetij. Za ves tisti okoliš pa je pravzaprav samo en velik investor — Zelezarna v Ravnah. Gradbena podjetja na Koroškem so sprva posegala le po manjših gradbenih delih, po različnih adaptacijah in podobno, sedaj pa so si že pridobila precej izkušenj in še več poguma ter konkurirajo s svojimi ponudbami tudi za večja samostojna dela. Investitorjem se pravzaprav tudi ni lahko odločati, komu bodo oddali gradnjo. Po eni strani morajo gledati na kvaliteto in cenenost del, po drugi strani pa tudi varovati interes domačih gradbenih podjetij, ki bi v nasprotnem prav težko živela. Pri takih odločanjih v zadnjem času tudi mi odnesemo krajši konec, saj smo kljub temu, da že 27 let delamo v Ravnah

in imamo tam tudi svoj stalni sedež, še vedno »prišleci«, ki niso tako koroški kot so ostala gradbena podjetja tam.

No, vseeno bo šlo. Zadnje čase imamo precej velikih del na Koroškem. Se vedno delamo v železarni. Prisotnost naših delavcev tam lahko merimo že kar na desetletja. Sedaj delamo pripravo proizvodnje z računskim centrom ali po domače — upravno zgradbo. Na drugi strani železarniške ograje smo končali z gradnjo hal industrijskih nožev; uredili smo tudi okolico hal.

Ce bi kdo prišel v Ravne in začel povpraševati za posamezne objekte v mestu, kdo jih je gradil, bi lahko poslušal vedno eno in isto: Gradis, Gradis... Tako je na primer celo stanovanjsko naselje na Čečovju delo rok naših delavcev in sedaj delamo na nasprotnem krilu prav tako stanovanjsko naselje. To naj bi bila nekakšna zrcalna podoba Čečovja, vendar le po namembnosti objektov, sama oblika teh pa je precej drugačna, modernejša. Stolpnice (ali bloki?) so podobni novim gradnjam v Ljubljani, le malo so bolj prijetnejši na pogled, saj so svetle barve. Dve tretjini stavbe je bilo predano v roke januarja, ena tretjina pa

pred štirinajstimi dnevi. Skupno so tako oddali 63 stanovanj. Na Javorniku bo zrasel še en stanovanjski blok s 60 stanovanji (ga že zidamo), eden pa je tik pred začetkom gradnje.

V Prevaljah imamo polne roke dela v tovarni rezalnega orodja. Tam smo postavili halo Gradisovega tipa, začeli pa bomo delati tudi skladiščne prostore.

Na Gradisovi zemlji v Dobji vasi že pripravljamo gradnjo bloka stanovanj za naše ljudi. Tako bomo poskrbeli, da bo stanovanjski problem skoraj rešen, prav gotovo pa za vse tiste zelo kritične primere.

Naša ravenska enota pa ne dela samo na Koroškem, precej je angažirana tudi na Štajerskem. Tako smo kar precej okupirali Slovenj Gradec. Tam gradimo ekonomski šolski center (ki bo imel tudi svoj pokrit bazen), končali pa smo halo v tovarni usnja.

Skupina 50 ljudi končuje obrat titanovega dioksida v celjski cinkarni, ostala so jim le še komunalna dela.

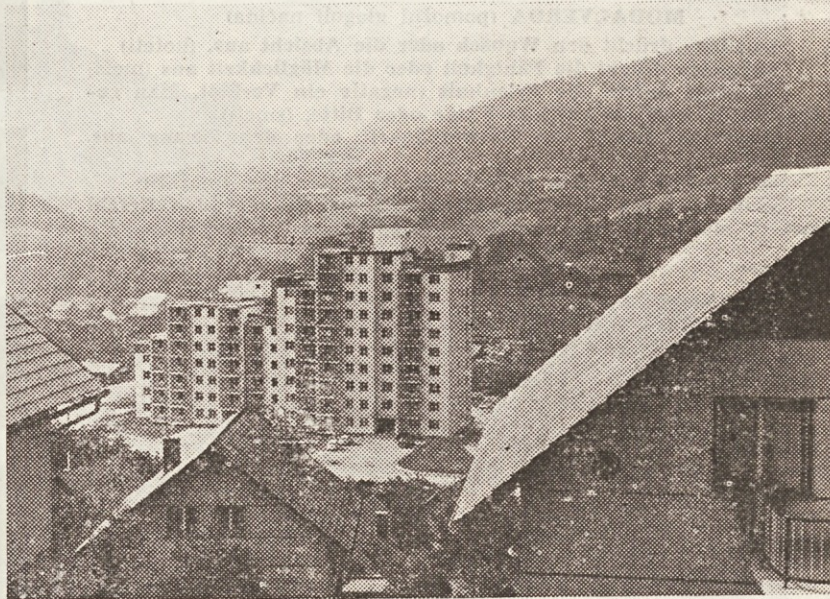
Tudi na avtocesti Hoče—Levec so prisotni, gradijo namreč dva viadukta.

Za letošnje leto so si postavili plan del v vrednosti 7 milijard starih dinarjev. Ravenčani pravijo, da bo prav gotovo realiziran. Dela potekajo zaenkrat povsod normalno, po terminskih planih. Z investitorji tudi nimajo kakšnih posebnih problemov. Trenutno imajo dovolj dela, kljub temu pa so sklenili, da bodo bolj pazili na pravočasno zagotavljanje nove angažiranosti, saj izgleda, da bo na Koroškem v bodoče ostra borba za delo. Treba bo prevzemati tudi manjša dela. Vsi v kolektivu si bodo morali prizadevati na različne načine, da bodo svoje pozicije na območju obdržali in še povečali. Treba bo povečati angažiranost v družbenopolitičnih organizacijah, v predstavniških telesih in sploh v družbenem življenju.

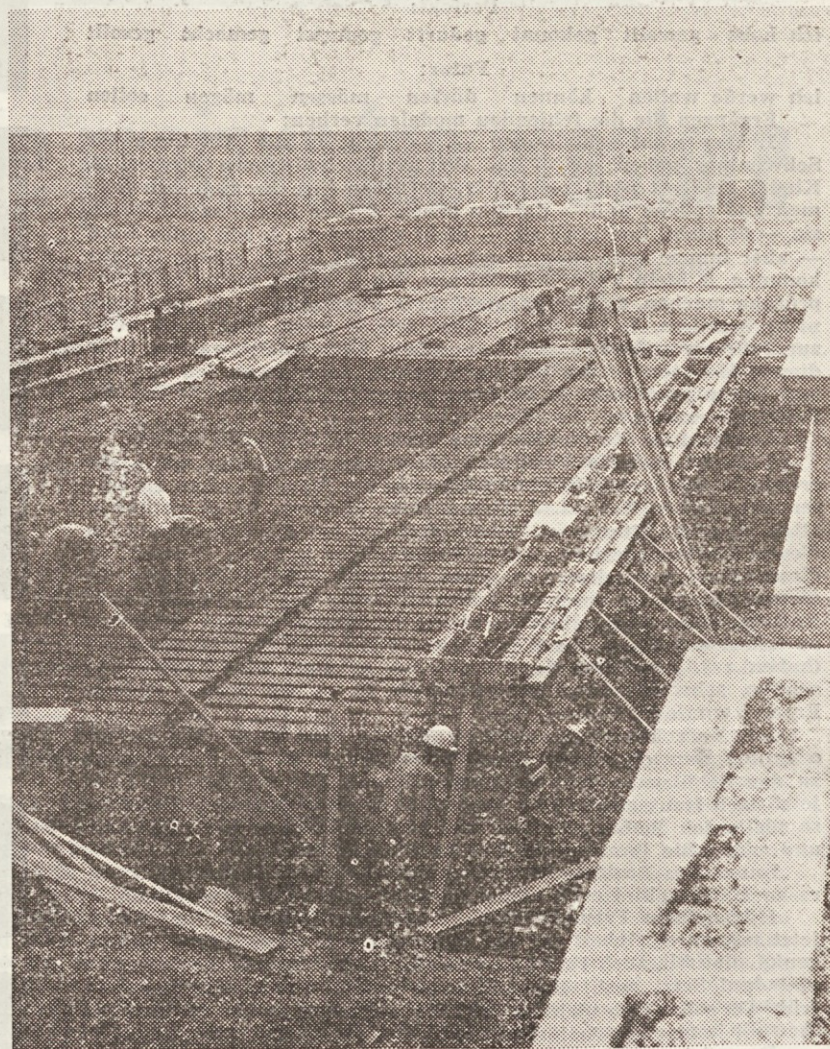
To je nekaj o poslovnih uspehih in težavah, kaj pa skrb za delavski standard? Pogovarjali smo se o tem s predsednikom sindikalne organizacije v ravenski enoti. Povedal je, da sindikat dobiva vedno večjo vlogo, vedno bolj je pomemben in vedno bolj se uveljavlja na širšem področju. Kakšne naloge so si postavili? Urediti morajo kompletno prehrano zaposlenih, rešiti stanovanjsko problematiko, zasledovati stabilizacijske probleme in jih reševati, poskrbeti za večjo aktivnost mladih v mladinski organizaciji itd. Prehrana je zaenkrat urejena kolikor toliko; vsi ljudje dobivajo tople malice. S kosilom so preskrbljeni na gradbiščih v železarni, na Javorniku, v Cent. in Slovenj Gradcu. Prehrana (predvsem malice) urejujejo kar z dogovorom s tistim podjetjem, kjer gradijo in tako malico dobivajo v njihovi menzi. Stroške prehrane enota regresira, in sicer 2,35 din za obrok, ostalo pa plačajo sami zaposleni. Enkrat bodo morali poskrbeti za hrano z menzo ali kako drugače, saj pridejo stroški iz lastne menze veliko nižji kot kupovanje obrokov drugod.

S kadrom imajo probleme tako kot povsod drugod. Zaradi odmaknjenosti kraja je strokovni kader težko dobiti. Tudi kvalificiranih ljudi ni na pretek. Iz okoliških krajev dobivajo ljudi na osnovi poznanstev, prek že zaposlenih. Precej primanjkuje tesarjev in zidarjev. Nekaj jih dobijo s tečaji iz lastnih vrst, to je pravzaprav edini vir za pridobitev kvalificirane delovne sile. Nekaj je sicer tudi vajencev, vendar se ti ponavadi ne vračajo nazaj v podjetje, ko odslužijo vojaški rok.

N. Gašpir

Stolpnica na Javorniku je bila končana v prejšnjem mesecu

Ob železarni Ravne raste računski center in upravna zgradba

Mnenje drugih o trenutnem jugoslovanskem razvoju

Ker Jugoslavija ni obravnavana v gornjem članku navašam podobno analizo Financial Time — najuglednejšega gosp. tednika v svetu glede gospodarske situacije pri nas, objavljenega aprila: Svež zagon za rešitev kroničnih gospodarskih problemov: varčevanje, solidarnost in stabilizacija...

Potem ko je Jugoslavija rešila enega svojih najhujših problemov —

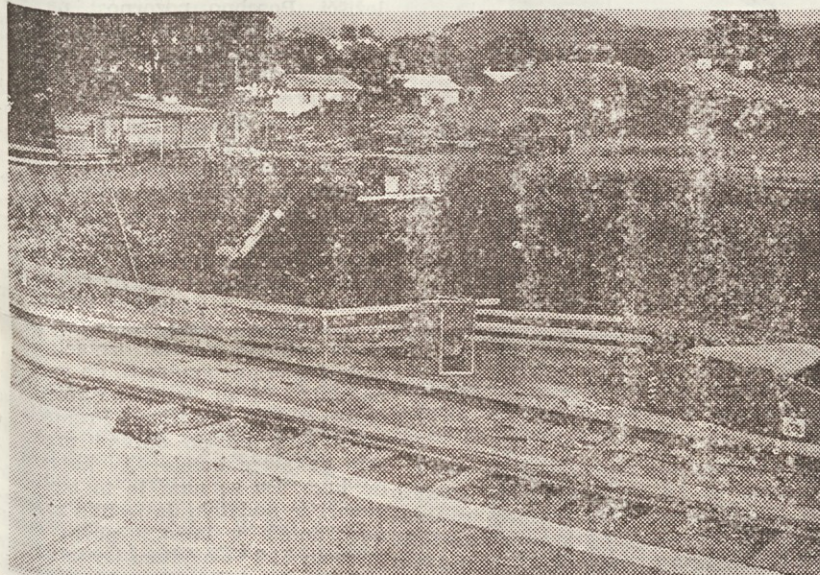
pasivno plačilno bilanco, ki je postala aktivna v letu 1972, so se vrgli na delo na notranjem področju, kjer je nelikvidnost ena osnovnih ran (1 milijarda Lstg neplačanih računov). Seveda pa si država prizadeva znižati tudi izredno visoko inflacijsko stopnjo in eden izmed ukrepov je zamrznitev cen ter osebnih dohodkov...

Potem navaja pozitivne rezultate o industrijski proizvodnji v letu 1972, ki se je povečala za 7,7% — predvideno le 5,5%, ter v letošnjih prvih dveh mesecih rast 8,5% — več kot 6% predvidenih...

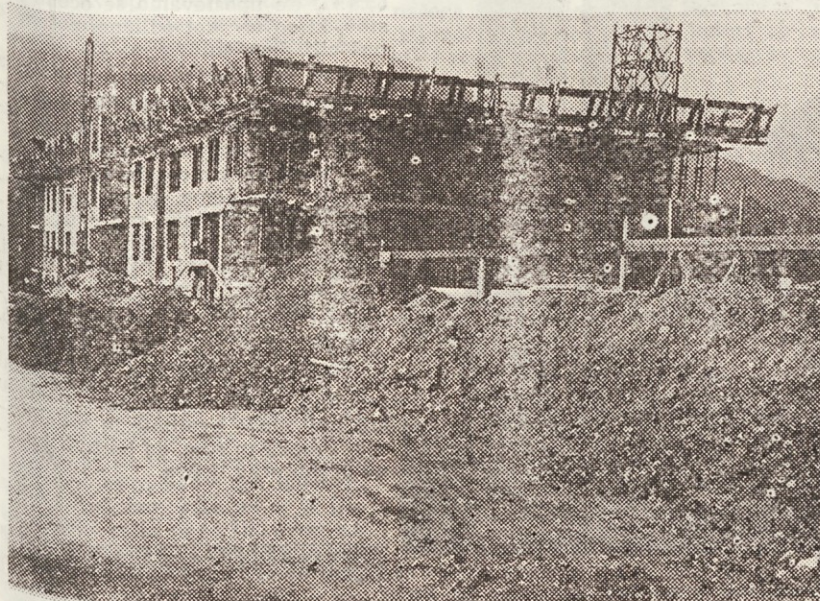
LENDVAI navaja: Svetla slika za zunanjo trgovino Jugoslavije... k pomembnemu izboljšanju gospodarskega stanja so pripomogli nekoliko tudi tuji krediti, katere je prejela Jugoslavija v letu 1972: 300 mio mark od ZR Nemčije, 540 mio dolarjev od Sovjetske zveze, 30 mio dolarjev od Japonske, 36 mio dolarjev od EXIM banke in 110 mio dolarjev od Svet. banke. Zadolžitve v tujini znašajo 3,6 milijard dolarjev za odplačilo katerih porabi 16% letnega deviznega priliva. Jugoslavija se je začela močneje zavzemati za povečanje trgovine s SEV in z deželami v razvoju kot z EGS na drugi strani.

Ob zaključku pravi: le dejanski napredek v smeri gospodarske stabilizacije lahko zagotovi trajno osnovo za preprečitev plačilnega primanjkljaja s tujino ter pritegne priliv zelo potrebnega tujega kapitala.

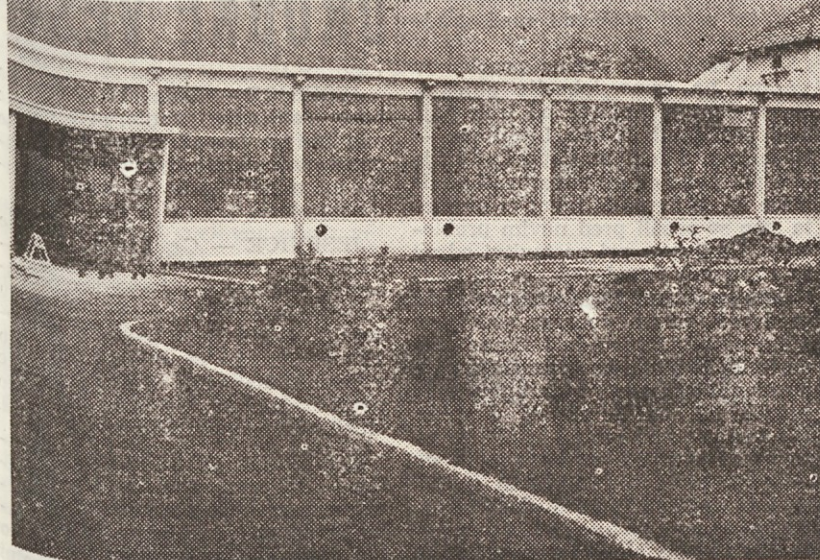
•GRADISOV VESTNIK• ★ Stran

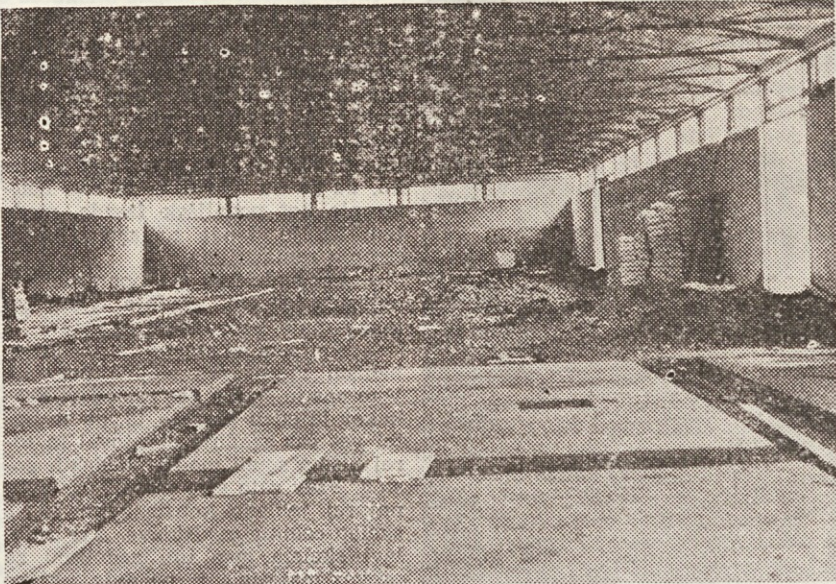
Poleg ekonomskega šolskega centra gradimo tudi pokrit bazen

Na Javorniku že raste nov blok s 60 stanovanji

V Prevaljah delamo halo v tovarni rezalnih orodij

Tudi hala v tovarni usnja v Slovenj Gradcu je že gotova

Učimo se nemški

49. Lektion

Wir lernen Deutsch

MODALVERBA (pomožni glagoli načina)

»wollen« drückt den Wunsch oder die Absicht aus. (hoteti)
»können« drückt die Fähigkeit oder die Möglichkeit aus (moči)
»dürfen« drückt die Erlaubnis (negativ ein Verbot). Man gebraucht es auch als höfliche Frage oder Bitte, (smeti)
»müssen« drückt die Notwendigkeit oder den Zwang aus. (morati)
»mögen« Drückt den Willen oder Unwillen aus. (marati)
»sollen« drückt ebenfalls die Notwendigkeit oder den Befehl aus. (V slovenščini opisujemo ta glagol z besedico »naj«)

wollen:	können:	dürfen:
ich will	kann	darf
du willst	kannst	darfst
er will	kann	darf
wir wollen	können	dürfen
ihr wollt	könnt	dürft
sie wollen	können	dürfen
müssen:	mögen:	sollen:
muss	mag	soll
musst	magst	sollst
muss	mag	soll
müssen	mögen	sollen
müsst	mögt	sollt
müssen	mögen	sollen

Präteritum:

ich wollte konnte durfte musste mochte sollte

Perfekt:

ich habe gewollt gekonnt gedurft gemusst gemocht gesollt

Futur:

ich werde wollen können dürfen müssen mögen sollen
Ergänzen Sie die fehlenden modalen verben:

1. Wer nicht schwimmen —, — nicht in die Abteilung für Schwimmer gehen; er — bei den Nichtschwimmern bleiben. 2. Kinder sind oft nicht vorsichtig, sie sehen ihre Freunde schwimmen und spielen und — dorthin gehen. 3. Ihre Eltern sagen ihnen, sie — es nicht, tun, aber sie — nicht gehorchen. 4. Ein gutes Kind — aber immer gehorchen, sonst — es leicht in die grösste Gefahr kommen. 5. Mein Vater schreibt mir, ich — sofort meine Deutschprüfung machen. 6. Aber meine Lehrer sagen, ich — sie jetzt noch nicht bestehen. 7. Ich fühle selbst, ich — mich jetzt noch nicht zur Prüfung melden. 8. Ich — noch ein halbes Jahr warten. 9. In diesen Monaten — ich tüchtig arbeiten, auch wenn ich manchmal lieber bummeln —. 10. Nach einem halben Jahr — ich die Prüfung versuchen.

Gebrauchen Sie die Modalen Verben in folgenden Sätzen:

1. Es ist eine Notwendigkeit, dass man die Kinder mit Liebe erzieht. 2. Die innere Stimme sagt, dass der Mensch jedem zu helfen hat, der in Not ist. 3. Den kleinen Kindern ist es verboten, allein über die Strasse zu gehen. 4. Jeder hat die Möglichkeit, in diesem Garten spazieren zu gehen. 5. Jeder hat den Wunsch, in diesem Garten spazieren zu gehen. 6. Jeder hat die Erlaubnis, in diesem Garten spazieren zu gehen. 7. Jeder hat die Pflicht, zum Nutzen seiner Gesundheit recht oft in diesem Garten spazieren zu gehen. 8. Ich sage im Warenhaus: »ich — ein Paar Handschuhe (haben)«. 9. Die Verkäuferin fragt: »es Stoff oder Lederhandschuhe, schwarze oder farbige sein?« 10. — ich Ihnen meinen Freund vorstellen?

Mit dem Modalverb »sollen« drückt man auch den Befehl oder den Wunsch einer dritten Person aus. Z. B. Der Lehrer sagt zu den Schülern: »Geht jetzt nach Haus!« Die Schüler SOLLEN jetzt nach Haus gehen. Der Arzt sagte zu mir: »Rauchen Sie nicht so viel!« Ich SOLL nicht so viel rauchen. Gehen Sie zum Arzt und sagen Sie ihm, er SOLL schnell kommen.

Imperativ: Rasieren Sie sich elektrisch! Sie sollen sich elektrisch rasieren. Verspätet euch nicht! Ihr sollt euch nicht verspäten!

Hilf deinem Freund! Du sollst deinem Freund helfen! Fangt jetzt mit eurer Arbeit an! Ihr sollt jetzt mit eurer Arbeit anfangen! Laden Sie auch Ihre Freunde ein! Sie sollen auch Ihre Freunde einladen! Setzt euch! Ihr sollt euch setzen! Freue dich nicht zu früh! Du sollst dich nicht zu früh freuen! Lernt immer die Artikel! Ihr sollt immer die Artikel lernen!

Das nächste Mal wollen wir von der NEBENBEDEUTUNG der Modalverba sprechen.

Wörter — besede

e Absicht — namen
r Wunsch — želja
e Fähigkeit — sposobnost
e Möglichkeit — možnost
e Erlaubnis — dovoljenje
s Verbot — prepoved
e höfliche Frage — vljudno vprašanje
e Notwendigkeit — potreba, nujnost
r Zwang — sila
r Unwillen — nevolja
r Nichtschwimmer — neplavalec
vorsichtig — previden
unvorsichtig — nepreviden
gehören — ubogati
eine Prüfung bestehen (a, a) — položiti, opraviti izpit
tüchtig — čvrst, zmožen
bummeln — pohajkovati
erziehen (o, o) — vzgajiti
innere — notranji
verbieten (o, o) — prepovedati
e Erlaubnis — dovoljenje
s Warenhaus — trgovska hiša
vorstellen — predstaviti
ausdrücken — izraziti
sich verspäten — zakasniti

Hotel Slon A kategorije

TOZD Ljubljana uspešna pri nadzidavi hotela Slon — Najsodobnejša oprema v sobah — Adaptacija obstoječih nadstropij že končana

Jesen 1971 so se delavci TOZD Ljubljana ponovno »naselili« v samem centru Ljubljane. Že nekaj časa smo jih tu kar pogrešali. Delo je bilo pač drugje. Zelena zaščitna ograja okoli hotela Slon z našim znakom na sredini nas je opozorila, da so zopet tu. Dela se že bližajo kraju, nekaj pa je že gotovega. Adaptacija je opravljena, nadzidava še ni. Rok za izgradnjo je sicer 15. september, toda kakšne malenkosti bodo še ostale. Kako je z deli na tem objektu in o pridobitvah z nadzidavo, smo se pogovarjali z vodjem gradbišča ing. Vilijem Štukljem in direktorjem upravno tehničnega sektorja hotela Slon Bogom Kajinom.

Najprej nas je ing. Štukelj seznanil s samim potekom gradnje, o sami konstrukciji in problemih pri izgradnji.

— Ali nam lahko poveste nekaj osnovnih podatkov o delih na hotelu Slon?

— Poudariti moram, da gre tu predvsem za dve vrsti del. Adaptacija že obstoječega dela hotela vključno od drugega do četrtega nadstropja in pa nadzidavo dveh nadstropij. Adaptacija, ki je že skoraj povsem končana, smo začeli na željo investitorja pred nadzidavo, kar sicer ni običajno. Za tak vrstni red gradnje se je investitor odločil predvsem zaradi lastnih sredstev, ki jih je takrat imel. Tudi pri nadzidavi je bil gradbeniški vrstni red porušen. Najprej smo morali napra-

strukcije in obodnih sten smo lahko odkrili in porušili del strešne konstrukcije. Seveda pri tem nismo smeli poškodovati hidroizolacije, saj je bilo tudi v 4. nadstropju precej gostov. Nad obstoječimi deli smo zato napravili začasno hidroizolacijo, medtem ko smo v sidrišča jeklene konstrukcije postavili posebno izolacijo. Ves odstranjeni beton nad hidroizolacijo in odvečni balast v skupni teži 861 ton smo morali spraviti s strehe s samokolnicami in konzolnim dvigalom, saj nam žerjav ni mogel več pomagati, ker je bila jeklena konstrukcija gotova. Omeniti velja, da smo za vse stene izbirali predvsem lahke materiale. Zato so tako obodne kot predelne stene iz siporex, velox in combi plošč. Prav tako tudi stropi.

Nadgradnja hotela Slon — detalj z gradbišča — varilec

tudi eden od vzrokov, da na tem traktu nekoliko kasnimo.

— In kdaj bo hotel v novem delu sprejel prve goste?

— Po planu naj bi sredi septembra končali z gradbenimi deli, katerih vrednost po predračunu je za adaptacijo 8 mio din in za nadzidavo 13 mio din. Na traktu v Nazorjevi gre vse po planu, medtem ko bo na traktu na Titovi nekoliko zamudeno. Hotelske sobe bodo sicer končane, le na pomožnih prostorih se bodo dela verjetno nekoliko zavlekla.

Poleg že »menjenega vzroka, da ni bilo starega projekta, so k temu prispevali še dolgi dobavni roki materiala iz uvoza (dvigala itd.).

O povečanju kapacitet in kaj bo s tem pridobil hotel Slon pa smo se pogovarjali z direktorjem upravno tehničnega sektorja Bogom Kajinom, ki je med drugim dejal:

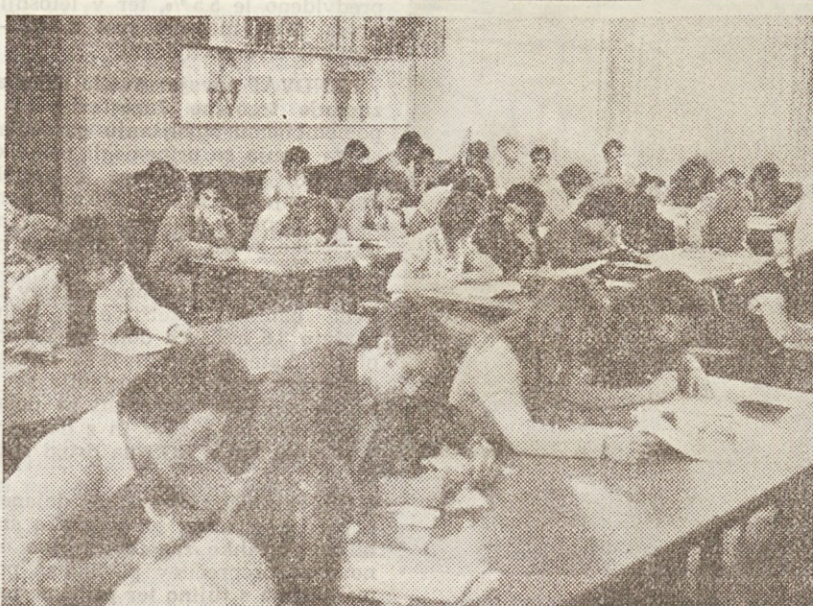
O povečanju hotela, razširitvi in preureditvi smo začeli razmišljati že mnogo prej, izvajati pa začeli leta 1968 z adaptacijo pritličja. Za tem smo se odločili za adaptacijo že obstoječega objekta zaradi dokajšnjih lastnih sredstev, šele nato pa za nadzidavo. Po vseh končanih delih bo hotel postal »A« kategorije.

Za to pregrupacijo pa moram navesti nekaj podatkov, ki so bistvene pomena. Z nadzidavo in adaptacijo se bo povečalo število ležišč od 181 na 307, to je kar za 69,5 %. Seveda lahko k temu dodamo še 33 dodatnih ležišč, ki niso vračunana v zgornje število. V sami nadzidavi bomo pridobili 49 sob s skupaj 95 ležišči. Posebno pozornost pa smo posvetili opremljenosti. Ne samo, da ima vsaka soba lakirani parket, priključke za TV in radio, telefon, stene in strop prevlečene s tapetami, umetniške slike (Bernik, Jemc, Krašovec, Pogačnik), ampak je tudi drugače najsodobnejše opremljena. Vsa oprema je izdelana po naročilu. Posebna zanimivost pa so okna s katerimi zmanjšamo hrup na borih 35 fonov. Dvojnastekljena okna s prvo šipo debeline 4 mm in drugo debeline 6 mm z vmesnim prostorom 14 mm, dajejo ob dobrem tesnjenju zares odlično zvočno izolacijo. Še enkrat moram poudariti, da smo pri opremljenosti med najnovejšimi dosežki 1A kvalitete. Prenovljeni hotel Slon bo po opremljenosti prekašal celo nekateri hoteli »A« kategorije de luxe. Da se nam je to izplačalo govori že podatek, da je bila zasedenost hotela v lanskih prvih štirih mesecih 51,3 %, medtem ko je za isto obdobje letošnjega leta kljub gradnji ta odstotek precej višji, in sicer 65,6 %. Če upoštevamo še ocene gostov, ki so več kot odlične, potem je naš cilj dosežen.

— In za konec bi vas prosili še za kratko izjavo kot predstavnika investitorja, kako ste zadovoljni z izvajalcem?

— Vsekakor smo z izvajalcem zadovoljni. Probleme, ki nastajajo, rešimo tekoče. Pri tako zahtevni gradnji bi težko zmogli brez dobrega sodelovanja. Določeni problemi so bili. Ko smo jih vsestransko osvetlili smo vedno našli sprejemljivo rešitev za oba partnerja. Pričakujemo, da bo ob zaključku investicije ta izjava potrjena z dejansko doseženimi rezultati, tako v časovnem pogledu kot tudi glede kvalitete in sodelovanja. Prepričan sem, da bo tudi končna ocena prav dobra.

mk

Iz centra za izobraževanje — mladih kadrov ni nikoli preveč

viti strešno konstrukcijo, šele nato smo se lahko lotili drugih del. Nadzidava objekta je izvedena na obeh traktih. V Nazorjevi ulici v velikosti 46,62 m x 12,30 m, na Titovi pa v velikosti 20,36 m x 28,20 m, s to razliko, da je na tem delu le eno nadstropje kot podaljšek fasade, medtem ko je drugo nadzidano nadstropje zamaknjeno.

— Pri nadzidavi ste uporabili neobičajen sistem gradnje. Nam ga lahko malo podrobneje opišete?

— Kot sem že omenil, je bil gradbeniški vrstni red zidave porušen. V to nas je vodilo več razlogov. Vsekakor je eden glavnih ta, da je hotel ves čas gradnje obratoval in torej nismo smeli motiti hotelskih gostov. Prav zato smo morali postaviti najprej jekleno konstrukcijo, ki je skelet celotne nadzidave. Pri izdelavi skeleta smo bili zadržani za prevoz materiala in pa dvig jeklene konstrukcije, medtem ko je samo montažo izvedel IMKO — Ljubljana. Šele po montaži jeklene kon-

— In ostali problemi med gradnjo?

— Vsekakor je večina problemov vezana na samo lokacijo objekta. Hotel Slon je namreč ob treh najbolj prometnih ulicah Ljubljane — Nazorjevi, Titovi in Čopovi. Ker je bilo potrebno dobro zavarovati gradbišče in ne ogroziti javne prometa smo se znašli pred novim problemom. Predvsem pri postavitvi odrov za obnovo fasade od prvega nadstropja navzgor. Problem smo rešili predvsem zaradi dobrega sodelovanja z našo pripravo dela. Zaradi neosilnih strešnih konstrukcij raznih dozidanih objektov v pritličju, smo morali del odrov sidrati v stene. Pri tem pa smo morali paziti še na razpored vertikal in horizontal, da le-te ne bi motile hotelskih gostov in jim zastirale pogled skozi okna. Vsekakor nam je to zelo dobro uspelo. Da je bila situacija še težja, za trakt ob Titovi cesti ni bilo več starega projekta. Zato se je veliko stvari reševalo na licu mesta. To pa je

DROBNE VESTI

JESENICE — Delavski svet je na poziv občinske konference zveze mladine na Jesenicah odobril, da se na delovno akcijo Kozjansko 73 pošlje en mladinec, ki ga izbere mladinski aktiv.

JESENICE — Gradisova enota je namenila planinskemu društvu Jesenice denarni prispevek za podporo alpinističnemu odseku v znesku 500 din. Denar bodo dali v obliki reklame. Ob tem so sklenili, da bodo v bodoče namenili v sklad skupne porabe določena sredstva, ki bodo služila namensko za razne podpore.

KOVINSKI OBRATI LJUBLJANA — IO sindikalne osnovne organizacije je skupno s kadrovsko službo predlagal zdravljenje in okrevanje petih članov kolektiva. Polovico oskrbe bo plačal mestni sindikalni svet, polovico pa sindikalna organizacija enote.

Dobro, mlado zaledje

V majski številki našega glasila smo pisali o obnem zboru kegljaškega kluba in se ozrli v njegovo preteklost. Tokrat pa bi rad napisal nekaj o tem, kar je kegljaški klub dosegel na domačih in tujih kegljiščih v zadnjih dveh mesecih. Je samo na grobo ocenim to kratko obdobje, ni neskromno, če trdim, da smo naši tekmovalci in tekmovalke dosegli nekaj zelo lepih uspehov in z njimi zasenčili tudi nekaj slabših idr. vrstitev.

Za vsak športni kolektiv je vselej pomembno, kakšno ima zaledje. Na tem mislim na mlad naraščaj, ki s svojimi dosežki klubu napoveduje njegovo prihodnost. In moramo priznati, našemu kegljaškemu klubu sodeč po teh rezultatih, obeta prihodnost.

Za izredno lepo presenečenje sta tokrat poskrbela mladinec Stojan Tršan in mladinka Lojzka Lešnik. Stojan je na težkem kegljišču Sarmusa v Ljubljani v spopadu s 37 mladinci iz vse države podrl največ kegljev (924 v 200 lučajih) in tako dosegel naslov državnega prvaka za leto 1973. Lojzka pa je na državnem prvenstvu za mladinke, bilo je v

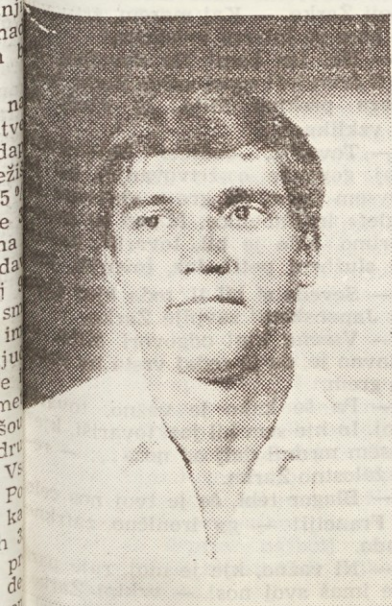
tudi za finalno tekmovalje, ki je bilo ondan na novem štiristeznem kegljišču v Bosanski Gradski. Steze na tem kegljišču so bile grob za mnoge odlične tekmovalce: svetovni prvak Dragaš (Zagreb) je v dveh nastopih podrl 802 in 767 kegljev, Prijon (Kranj) 739 kegljev, Ambrožič (Kranj) 753 in 834, kar pa je bil najboljši rezultat vsega tekmovalstva. Nobeno moštvo ni doseglo povprečja 800 kegljev na moža.

Majhen spodrslija našega moštva na predtekmovalju v Zenici se je vlekel za njim v finale, pa čeravno je premagal enkrat celo kranjskega Triglava, ki je osvojil naslov državnega prvaka, pa potem tudi drugo-uvrščene Medveščaka iz Zagreba, ter tretjeuvrščene splitskega Poštarija. Te lepe in nepričakovane zmage nam niso zadostovale za kaj več kot četrto mesto. Toda tudi to je za naše kegljače velik dosežek v tako močni konkurenci.

Se ena zanimivost z minulega državnega prvenstva za člane: naša poslednja dvojica Česen in Janša je bila najboljša v celotnem državnem prvenstvu, še posebno pa v finalu, kjer sta edina v dveh zaporednih

Predelava opaža za nosilec viadukta

Stojan Tršan — peti v Evropi

Lojzka Lešnik — deveta v Evropi

Čalcu, zasedla četrto mesto. S tako lepo uvrstitvijo sta se seveda oba naša predstavnika uvrstila v državno reprezentanco za mladince in mladinke v Pšerofu v ČSSR. Tudi na tem tekmovalju sta se odlično odrezala: Stojan Tršan je kot posameznik zasedel peto mesto, za našo mladinsko reprezentanco pa drugo mesto v Evropi, Lojzka Lešnik pa je dosegla četrto mesto v Evropi; reprezentanca naših mladink, v njej je bila Lojzka najboljša, pa je osvojila odlično četrto mesto.

Seveda ob tem ne smemo prezreti tudi odlično uvrstitev naših mladink, ki so na državnem prvenstvu zasedle med 13 ekipami peto mesto.

V tem obdobju so zaključile svoje tekmovalje tudi članice, ki so letos dosegle vrsto močno, močno pomladile. Seveda od njih še nismo mogli pričakovati prodora v republiški vrh, če smo z doseženimi rezultati lahko zadovoljni. Vrsta naših članic je bila najmlajša na republiškem prvenstvu (pet tekmovalk je imela manj kot 23 let) in je zasedla 10. mesto. Uvrstitev bi bila sicer lahko boljša, če ne bi botrovala bolezen standardne tekmovalke tov. Klemenčeve, v zadnjem kolu pa si je Danka Kenda zvilila nogo tik pred nastopom in vrsta je nastopila močno okrnjena. Omeniti velja, da je naša tekmovalka Fani Remec bila v celotnem republiškem prvenstvu po šestih nastopih druga najboljša udeleženka.

No, zdaj pa še nekaj besed o naših članih. Ti imajo za seboj največ tekmovalj, od mestnih do državnih. V republiški ligi so naši člani zasedli drugo mesto, komaj štiri točke za kranjskim Triglavom in kar osem točk pred mariborskim Branikom, ki je zasedel tretje mesto, pa čeravno zanj nastopa tudi svetovni prvak in rekorder Miro Steržaj.

Izredno razburljiv je bil potek minulega državnega prvenstva za članstvo, na katerem bi naše zastopstvo z malo sreče lahko doseglo še prvega prvaka. To tekmovalje je potekalo v dveh delih. Najprej je 24 moštvo vseh republik nastopilo dvakrat v disciplini 6 X 200 lučajev, in sicer v Doboju in Zenici. V Doboju so bili naši tekmovalci drugi, v Zenici pa tretji. Je sreča obrnila hrbet in tako so bili šele peti, oziroma četrti po prvih osem ekip. Rezultat iz Doboja in Zenice štel

nastopih dosegla povpreček nad 800 podrtih kegljev (Česen 828 in 832, Janša pa 810 in 821).

Česen se je po vsem tem uvrstil v državno reprezentanco, ki je pred kratkim gostovala v Romuniji, na dvoboju z Vzhodno Nemčijo pa bo poleg njega v naši izbrani vrsti tudi Janša. Zaradi bolečin v kolenu je do nadaljnjega negotovo sodelovanje našega tekmovalca Jožeta Farkaša v državni reprezentanci, v kateri je bil v minulih desetih letih nepogrešljiv.

Tako torej, v dveh mesecih kopic lepих uspehov. V tako kratkem času toliko lepих trofej naše tekmovalke in tekmovalci še niso dosegli, pa čeravno naš kegljaški klub prihodnje leto praznuje četrto stoletja svojega delovanja in je v tem času osvojil že veliko najvišjih trofej, bodisi na mestih, republiških, državnih in celo svetovnih prvenstvih.

Konec minule tekmovalne sezone se zdaj steka v novo sezono. ki se je dne začela s tekmovalni v podzveznem merilu za posameznike. Začetek obeta veliko, saj štirje naši tekmovalci (Česen, Janša, Belcijan in Tršan) že zanesljivo vodijo in bodo te štiri mesta tudi obdržali.

Naše uspehe ni mogel prezreti tudi zvezni kapetan, ki je med kandidati za prihodnje svetovno prvenstvo, ki bo leta 1974 v Zahodni Nemčiji, uvrstil tudi Fani Remec, Antona Česna, Vinka Janša in Jožeta Farkaša, če bo njegova poškodba pozdravljena.

Veseli bi bili, če bi lahko že v prihodnji številki našega glasila pisali o novih tekmovalnih uspehih naših tekmovalk in tekmovalcev, mlajših in starejših, doma in drugje.

Pavel Satler

Pismo iz vojske

Sem na odslužanju vojaškega roka in od tu pošiljam celotnemu kolektivu Gradšča lepe pozdrave.

Šemso Omerović
V. P. 7892 Lukare
Priština

Borba za nove proizvodne prostore

O mariborskih kovinskih obratih smo pisali že v eni izmed prejšnjih števil, dve ali tri nazaj. Takrat so nam pripovedovali o svojih načrtih za letošnje leto. Sedaj smo že prvo polovico dali skozi in treba je torej pogledati, koliko je bilo narejenega. Ko smo tako obiskali Kovinske obrate že drugič v kratkem času, smo pričakovali, da se ni veliko spremenilo v tem času. Pa vam lahko povemo, da se je.

Kaj je torej novega?

S prvo novostjo smo se srečali že na dvorišču. Dobili so namreč novo telefonsko centralo, ki jim je bila res nujno potrebna. Tudi druga novost je vidna takoj, ko vstopimo na »ozemlje« Kovinskih obratov. Tam so namreč razstavljene nove karoserije za tovorna vozila. S »Karoseristom« so sklenili pogodbo o kooperaciji in tako lahko v eni izmed delavnic v obratu vidimo, kako se lahko delo najde tudi drugod, če ga je doma premalo. Lažjih del jim je primanjkovalo, ker gradbeno vodstvo v Mariboru nima toliko svojih naročil, da bi cel obrat zaposlilo. Največja novost Kovinskih obratov, na katero so tudi zelo ponosni, je nov tip stroja, ki ga v gradbeništvu danes zelo potrebujejo: asfaltna baza z oznako B4—40. To so torej novosti.

Nekaj pa je kljub velikemu prizadevanju kolektiva še vedno enako: stiska s prostorom. Hale, kjer se odvija proizvodnja, so natrpane, ni prostora za uvedbo normalnih delovnih pogojev, kaj šele za modernizacijo proizvodnega procesa, ki je tudi potrebna. Že nekaj let imajo v svojem razvojnem načrtu zapisano tudi gradnjo novih dodatnih prostorov in prenovitev že obstoječih. Pa gre vse le počasi naprej. Težave jim dela tudi denar, kot se to ponavlja povsod zgodi. Ker pa so novi prostori nujno potrebni, so v obratu sprožili akcijo, ki se imenuje 100 ur. Vsak član kolektiva naj bi delal 100 ur dela na svojem delovnem mestu, kjer pač največ lahko koristi. To naj bi bilo nekakšno posojilo svoji delovni organizaciji. Komisija, ki bo to akcijo strokovno pripravila in kasneje tudi vodila, je že izbrana. Če bo akcija stekla po načrtu, bo to pomenilo, da imajo preskrbljenih že eno četrtno sredstev pri sami gradnji. Delovni kolektiv to akcijo podpira in torej ni bojazni, da ne bo uspela, ko bo potrebna.

Letošnji uspehi

Če hočemo vedeti, kako jim proizvodnja uspeva v letošnjem prvem polletju, moramo pogledati tudi nekaj števil. Plan je dosežen; lanske letni dohodek v tem času je presežen za 12% (sam plan je za 8,5% večji od lanskega v prvem polletju). Čisti dohodek na uro je dosežen takoj, kot so planirali. le ostanek dohodka je nekoliko nižji. Brez števil pa lahko na kratko stanje predstavimo takole: plan je dosežen, vendar so uspehi manjši, kot so jih pričakovali. Treba se je bilo boriti za delo, delovni prostori pa so neprijemni. Ob vsem tem produktivnost ne more rasti, ampak stagnira. Če bi delali v normalnih razmerah, bi lahko pričakovali in zahtevali, da

produktivnost sorazmerno raste, kot je to običajno pri vsakem delu, tako pa so se morali sprijazniti s takim stanjem, kot je sedaj, dokler ne bodo zgrajeni novi prostori.

Premalo ljudi hodi na sestanke

Tako kot drugod so tudi v kovinskih obratih obravnavali akcijski program podjetja. Pri tem so ugotovili, da je vse nadaljnje delo odvisno od dobre informiranosti kolektiva. Informiranost pa se mora najprej pokazati pri organizatorjih proizvodnje. Tako so na sestanku o teh problemih bili vabljeni člani izvršnega odbora sindikata, zveze komunistov, upravnega odbora in delavskega sveta. Skoraj polovica povabljenih se sestanka ni udeležila. Vzroke za to lahko iščemo na več krajih, eden med njimi pa je prav gotovo to, da so sestanki skoraj vedno po delovnem času, se pravi popoldne. Vsi tisti, ki raje odhitijo domov kot na sestanku (ki ni vsak dan), bi se morali zavedati, da bi z uvedbo sestankov med delovnim časom škodili sami sebi, saj bi na račun sestankov sami sebi odžirali dragocene delovne ure in s tem zaslužek.

Akcijski program podjetja so obravnavali v tistih točkah, ki se tičejo tudi njihovega obrata. Tako tudi pri njih pride v poštev varčevanje s produkcijskim materialom, s stroški režije, zmanjševanje stroškov za reprezentanco, za dnevnice, kilometrine in honorarje, pa zmanjševanje sodnih stroškov ob zaostritvi odgovornosti, spodbujanje racionalizatorstva in novatorstva itd.

Sklenili so, da je potrebna večja seznanjenost kolektiva z dogajanjem v podjetju. Delo bo potekalo v redu samo takrat, kadar bo med zaposlenimi dovolj velika in dobra informiranost. Najmanj vsake tri mesece imajo masovni sestanki, po potrebi pa tudi več. Če gre za pomembnejšo akcijo, so taki sestanki v samem obratu in med njihovimi ljudmi na Pobrežju.

Uvedli bodo izplačevanje OD na hranilno knjižico

Ker so Kovinski obrati manjši delovni kolektiv, so po nekajkratnih razpravah sklenili, da bodo tudi pri njih poskusili z izplačevanjem osebnih dohodkov na hranilne knjižice. Čeprav spadajo v gradbeno podjetje, nimajo svojih ljudi toliko raztresenih po terenu kot ostale gradbene enote. Zato so se tudi odločili za novo obliko izplačevanja OD. Vsi zaposleni so bili s tem prehodom seznanjeni.

Tudi rekreacijo ne zapostavljajo

Na Daljnem vzhodu so uvedli med delovnim časom kratke odmore, med katerimi se zaposleni pod strokovnim vodstvom razgibajo in tako bolj sveži pripravijo za naslednjih nekaj ur dela. Pokazalo se je, da je delovni učinek večji po takih vajah. Pri nas tega še nismo uvedli, čeprav najbrž ne bi bilo odveč, zato pa se čedalje bolj ogrevamo za TRIM akcije, vsaj ob koncu tedna, če že ne tudi ob delavnikih. V te akcije so se vključili tudi v Kovinskih obratih in sedaj imajo že 35 resnih članov. Norme za sodelovanje so zelo poostrene, saj je treba delovati najmanj v petih panogah. Naši so si izbrali take panoge, ki so tudi finančno najbolj dosegljive: kegljanje, streljanje, planinarstvo, plavanje, hoja in pa kolesarjenje. Imeli so že hojo na 10 km in dosegli so že kar dober rezultat. V jeseni bodo tedensko rezervirali bazen za plavanje. Zadnja akcija jim je bila pohod na Peco (2126 m). Vsi sodelujoči so mnenja, da so te akcije v okviru TRIM zelo zdrave, poglobljajo pa tudi prijateljske vezi in nasploh družabnost. Stroške, ki nastanejo pri teh akcijah, poravnava sindikalna organizacija obrata.

drobne vesti

■ RAVNE NA KOROŠKEM — Delavski svet te TOZD je sklenil, da bodo kupili tri družinska stanovanja na Javorniku za skupno ceno 432.460,00 din.

■ KO LJUBLJANA — V letu 1973 bodo dobili stanovanje 4 zaposleni, krediti za individualno račno pa so bili odobreni sedmim zaposlenim, v tej TOZD. Za prihodnje leto so naročili še dve enoinpolsobni stanovanji.

■ KO LJUBLJANA — Delavski svet je obravnaval poziv republiškega odbora za postavitev spomenika v Kumrovcu in sklenil, da sindikalna organizacija uvede akcijo in proda odpadno staro železo, znesek pa nameni za dom — spomenik v Kumrovcu.

■ SPO LJUBLJANA — Zaradi slabe udeležbe na sejah delavskega sveta SPO so sklenili, da se morajo člani, ki so voljeni v organe samoupravljanja, udeležiti vseh sej, ker so bili voljeni in zastopajo vse člane združenega dela SPO. Vsi člani upravljanja so se s kandidature ob volitvah strinjali vendar svoje funkcije ne izvršujejo dovolj rano. Če se ne nje ne bo izboljšalo, bo treba take odpoklicati.

■ UPRAVA STANOVANJSKIH HIŠ — Za letošnje leto so planirali investicijsko vzdrževanje hiš v višini 358.093,30 din.

Direct costing v gradbeništvu (II)

Humoreska

Službeno potovanje

(Nadaljevanje)

Načeloma smo v prvem razpravljanju o DC-metodi zahtevali, da zasledovanju poslovnih rezultatov omogočimo jasn vpogled v vse faze analitičnega dela, tj. od predkalkulacij, kalkulacij do začasnega obračuna investitorjev zaračunanih izvršenih del.

Ugotovili smo, da je potreben za pravilen vpogled v proces analitičnega zasledovanja proizvodnje sistem kalkulacij, ki omogoča primerjavo kalkulacijskih postavk in knjigovodstveno kontiranih stroškov. Za tako primerjavo pa je nujno, da uporabimo že poprej dobro pretehtan interni kontni plan, ki bazira na jasni opredelitvi stroškov in strukturi cene.

Predno pristopimo k opredeljevanju stroškov, moramo že v okviru podjetja ločiti poedine dejavnosti, ki se po delu med seboj bistveno razlikujejo. To vpliva na strukturo cene izdelanega elementa in pa na opredeljevanje stroškov. Npr. projekt nekega objekta, ki ga dela projektni biro, zahteva monogono potovanje na lokacijo in pogovore z investitorjem. Dnevnice za ta potovanja, zaradi tega objekta, so direktni strošek, ker je ta objekt individualna, enkratna storitev. — Izdelava betonskega mešalca kovinskega obrata zahteva npr. eno ali več potovanj zaradi preskrbe odgo arjačnega materiala. Dnevnice za ta potovanja nimajo izdelavo prav tega mešalca tako ozke povezave, da bi jih lahko opredelili kot direktni stroške: na tem potovanju ni bilo npr. govora samo o tem materialu in za ta mešalec potrebni količini, temveč za več materialov in večje količine. Material sam in čisto določena vkalkulirana količina je direktni strošek dnevnice pa indirektni (režijski) strošek. Montaža konkretnega mešalca ali betonarne v nekem kraju pa zahteva tudi določene potne stroške in dnevnice. Pri tem moramo razlikovati dve ceni: ceno mešalca (ki je enotna za vse mešalce npr. franco skladišče) in ceno ostalih spremljajočih stroškov — prevoza, razkladanja, montaže in stroškov delavcev z dnevnice vred. Te »spremljajoče stroške« ne smemo opredeliti enostavno kot direktni stroške in jih pomešati z direktnimi stroški mešalca (ure delavca, ko dela mešalec in ure delavca, ko montira mešalec): S tem bi zamislili sliko, koliko nas stane mešalec in koliko prevoz in montaže za x-naravnika (npr. v Ljubljani ali v Skopju). Potrebno je odpreti nov DN (delovni nalog) z isto stroškovno številko, ki pa se mora ločiti od prvega izdelava bet mešalca, da ni pomot s stališča stroškovnega mesta (delavnice, obračunske enote) sta ti dve vrsti stroškov različni: stroški za izdelavo mešalca — neposredni direktni stroški, za montažo — direktni posredni stroški. S stališča poslovne enote (TOZD) pa sta obe vrsti stroškov — direktni stroški. Kako jih knjižimo (kontiramo)?

Tako, da si tem zahtevam primerne pripravimo interni kontni plan, ki bo jasno ločil poedine vrste stroškov in jih prilagodil kalkulacijskim osnovam.

Prav isto velja tudi za gradbeno operativno za opredelitev »pripravljalnih del«, ki so bila obravnavana v prvem delu razprave pod poglavjem »indirektni stroški«.

Vedno ima taka delitev namen, ločiti poedine, za poslovanje in za bodoče poslovne odločitve važne grupe del, jih analitično obdelati in si ustvariti jasno sliko o dejanskem stanju: kako smo tako grupo del tehnološko pripravili, kako smo jo ovrednotili, tj. zaračunali investitorju in koliko smo za to grupo del dejansko potrošili sredstev oz. kolik je finančni rezultat obravnavanega dela.

Seveda pa moramo vedno imeti pred očmi določen cilj, ker nobena analiza ni sama sebi namen. Vedeti moramo, kje je meja za kvaliteto analize: ne smemo se spuščati v detajle, ki bistveno ne pripomorejo k jasnosti slike. Vsaka analiza nam mora dati napotke zaboljšanje poslovanja: najprej analiziramo in odpravljamo grobe nejasnosti in nepravilnosti, kasneje so na vrsti manjše, vedno pa je cilj isti: — prihranek, štednja, finančni uspeh.

Interni kontni plan, ki ga mora imeti vsaka grupa TOZD (gradbena operativna svojega, obrati svojega in projekta svojega) je sistem opredeljevanja stroškov v dotični de-

javnosti in mora biti, kakor smo se že dogovorili, uglasen s kalkulacijskim sistemom tako, da sta med seboj primerljiva. Zato je pravilno opredeljevanje stroškov temeljni pogoj celotne analitike.

GRUPA I. — GRADBENA OPERATIVA

1. DIREKTNI STROŠKI

Stroškovno mesto: sektor — objekt, OE

Stroškovni nosilec: objekt

Prenos: neposredna obremenitev z direktnimi stroški, fiksne prenašamo s ključi

1,1 — NEPOSREDNI:

1,10 — Izdelavni material na objektu (KTO 400/0)

1,11 — Proizvodne storitve drugih (KTO 401)

— Stroški montaže in demontaže (strojev) 401/10

— Prevozne storitve — 401/20

— Najemnina TM — 401/13

— Najeta del. sila med TOZD — 401/14

— Najeta del. sila zunaj OZD — 401/15

— Druge proizvodne storitve — 401/90

1,12 — Nepreizvedne storitve — KTO 402 (NASTOJAJO TAKO REDKOKDAJ. DA DAMO VSE POD TA SKUPNI KTO)

1,13 — Proizvodne storitve zasebnikov (KTO 411)

(ANALOGNO KOT KTO 401)

1,14 — Amortizacija grupe strojev in objektov po spisku, ki je neposredno angažirana na stroškovnem mestu ob poglavju, da je vkalkulirana v predračunskih postavkah — drugače ni neposredni direktni strošek.

— Minimalna (KTO 420)

— Pospešena (KTO 421)

1,15 — Vskalkulirani osebni dohodki (KTO 455)

— Izdelavni OD (KTO 455/0) — BREZ GIBLJIVEGA DELA

— Dopolnilno delo (KTO 455/4) za izdelavo

— Izdel. OD iz civ.-pravnega razm. (KTO 456/0)

V te stroške se šteje tudi pripadajoči del stroškov skupnih služb in SIP-a, participacija pa je določena s prispevkom od ur in amortizacije. Načeloma so vsi indirektni stroški istočasno tudi fiksni stroški. Posebno pozornost moramo posvetiti amortizaciji na vseh nivojih: merilo in opredelitev diktira način kalkuliranja. Če je celotna masa vkalkulirana s faktorjem, potem tudi amortizacija tistih osnovnih sredstev, ki bi bila lahko neposredni direktni strošek (glej tč. 1,14 zgoraj), spada pod indirektno stroške.

GRUPA II. — OBRATI

Analogno kot za gradbeno operativno služi kontni plan podjetja za osnovo razporejanja stroškov. Zara-

di poenostavitve bomo skušali definirati samo direktno stroške, ker so vsi ostali stroški indirektni razporejeni po kontnem planu. Kakor pri gradbeni operativi za pripravljajna (in zaključna) dela, bomo tudi pri obratih skušali večstopenjsko razčleniti direktno stroške z istim namenom: ne združevati neposredne in posredne direktno stroške, temveč jih voditi ločeno in jih posamezne primerjati s kalkulacijo, kar je cilj DC-METODE.

Stroškovna mesta pri obratih so obračunske enote — delavnice, vsaka s svojim planom vrednosti proizvodnje in predvidenimi stroški. Nosilec stroškov je izdelek, usluga.

Prenos: neposredno knjiženje direktnih stroškov, fiksnih s ključi

St. KTO	Direktni stroški	KO	LIO	OGP	TM	SPO	AP
1. 400/00	v izdelku (uslugi) vkalkuliran in porabljen material						
/01	potrošena energija (števci po str. mestih)	x	x	x			
/02	gorivo in mazivo za stroje, ki neposredno proizvajajo (žerjavi, dvigala, stružnice, mešalci, žage, obdelov. stroji, TM, AP itd.	x	x	x	x	x	
/03	odpisi avtogum				x	x	
/04	opazev			x			
/05	vkalkulirani kalo, razsip, kvar, lom	x	x	x			
/06	kurjava						
/06	voda						
2. 401/0	izdelavne storitve drugih (deli strojev za kompletacijo, usluge za določen izdelek itd.)	x		x			
/1	stroški montaže in demontaže strojev						
/2	prevozne storitve (trans. materiala pod 400/00)	x	x	x	x	x	
/4	stroški tekočih popravil vozil				x	x	
401/12	nakl. prevoz in razkl. proizvodov	x	x				
/13	najemnina TM (separacije, avtodvigalo)				x	x	
/14	najeta del. sila med TOZD (pomoc) izjemno	x	x	x	x	x	
/15	najeta del. sila zunaj OZD — izjemna	x	x	x	x	x	
/19	druge proizv. storitve-izjemoma	x	x	x	x	x	

Iz zadnjega srečanja štipendistov

1,2 — POSREDNI: Analogno kot za neposredne stroške objekta, velja isti kontni plan tudi za pripravljajna in zaključna dela.

2. INDIREKTNi STROŠKI

Stroškovno mesto: sektor — objekt, OE — uprava TOZD

Stroškovni nosilec: objekt, prenos-neposreden (iz obrat. knjigovodstva)

— posreden (stroški uprave TOZD, s ključem)

Vsi ti stroški se knjižijo na upravi TOZD in ob vzpostavljenem obratovnem knjigovodstvu, bi določene stroške lahko direktno knjižili na poedine sektorje (OE): OD (rež. oseba) naročene usluge delavnic, tekoča popravila, kilometrine, dnevnice, ter dodatke in znižane dnevnice, porabljen pisarniški in tehnični material itd.

Zaenkrat pa se vsi ti stroški knjižijo na skupnih kontih in se delijo po dogovorjenem ključu.

3. 402/00 najemnina in zakupnina

4. 411/0 proizvodne storitve zasebnikov

/1 stroški montaže in demontaže strojev

/2 prevozi zasebnikov (SPO npr. del stroja)

5. 412/00 najemnine plačane zasebnikom

/10 intelektualne storitve zasebnikov (prevodi)

/90 druge neproizvodne storitve zasebnikov

6. 417/0 avtorski honorarji (izjemoma) npr. opis nove tehnologije ipd.

7. 418/0 drugi mater. stroški (zasebnikov)

8. 420 amortizacija — predpisana

9. 421 amortizacija — pospešena

10. 455/0 vkalk. os. dohodki za izdelavo

/4 vkalk. OD iz dopoln. dela

11. 456/0 vkalk. os. prejemki iz civ.-prav. razm.

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

x x x x x

V pisarno prepolno poslovnega vrveža in intimne kavarniške atmosfere (zasičene z vonjem kave, salame in bureka) nenaadoma vstopi sekretarka Lela.

— Tovariši, šef nareja, da določite enega izmed vas za službeno potovanje. Izberite, pravi on, sporazumno... je izčrkala Lela in odrfotala.

Vsi uslužbenci pisarne, to je Zarko, Rado in Mito, vzamejo sporočilo na znanje, Lelin odhod pa dopolnijo z globokim vzdihom. Takoj zatem nastane grobna tišina, to je lažna koncentracija.

Prvi se oglasi Zarko.

— A tako! Zopet ta službena pot! Ponovno se bom moral prekladati po avtobusih, jesti v tretjerazrednih restavracijah, neprespan, odtrgan od žene, da...

Tedaj mu skoči v besedo Rado: — Kdo to pravi? Tukaj smo, ali ne, da pomagamo eden drugemu. Zarko, pristanem da grem namesto tebe!

— Zakaj Rado bi se ti mučil! — se zboji Zarko. — Kaj morem, žrtvoval se bom za interes kolektiva!

— Ne, jaz bom! Ne dovolim, da se ti žrtvuješ! zopet začne Rado, toda njega prekine Mito, ki skoči in in vzklikne:

— Tovariši, bodimo objektivni! Kaj govorite o žrtvovanju, ko je povsem jasno, da gre v glavnem za »izlet« in dnevnice. Mirno se pogovorimo. Kdo je bil, tovariši, zadnji na službeni poti? Jaz, tovariši, jaz!

— Seveda si bil ti, toda kje? Celo na Japonskem! zavpije Zarko.

— Vseeno kje! odgovori Mito. — Glavno je, da je sedaj vrsta na meni da grem.

— Pa še kako je važno, tovariši moj. In kje sem bil jaz, tovariši, kje? Nisem mrdnil dalj od nosa... — reče žalostno Zarko.

— Blagor tebi, če je tvoj nos celo v Franciji! — ga ironično zafrkne Rado.

— Ni važno, kje je moj, raje pazi kje imaš svoj nos! — vzkipi Zarko.

— Oho, tovariš preti, če se ne motim! — se zresni Rado in nadaljuje: — A jaz? Res je, da sem bil za kratek čas že trikrat, toda kje? Bogu za hrbtom, v eni običajni Opatiji!

— Seveda, Rado, si tam poslušal povsem slučajno, ali ne, tako mimogrede, »neki festival«! — ga zbode Zarko.

— Nisem kriv, če imam boljši sluh kot vidva! — se znajde Rado.

— No vidiš, ker za to potovanje ni potreben sluh, ni, hočem reči, neobhodno potreben dober sluh, bom šel jaz, ker sploh ne slišim dobro! — se zopet vmeša Zarko.

— Toda kako veš, da ne bo potreben sluh? — vztraja Rado.

— Kaj se čudiš? Si pozabil, da ima tovariš nos! On to občuti! — pripomni Mito.

— Občutim, pa še kako! Občutim in zavoham jaz marsikaj, kar je tukaj. Izvohal sem, na primer, tudi tisto v zvezi s teboj in tisto... — začne Zarko.

— To se tebe ne tiče! — blekne Mito.

— Mogoče se tiče šefa, a? — namigne Zarko.

Tedaj skoči Mito v Zarka in ga vleče za kravato. Priskoči še Rado in nastane glasna »debat«. Končno se umirijo.

— Tovariši, to ne vodi nikamor. To stvar je potrebno rešiti mirno, zelo mirno in inteligentno! — izjavi Mito.

Tedaj se dvigne Zarko iz tal, se približa svoji misli in izvleče iz predala igralne karte.

— Torej, kot običajno... — reče on.

Sreča je bila na strani Rada.

— Žal mi je, tovariši moji! — reče zmagozlasno in se napoti v pisarno sekretarke Lela.

Potrka na vrata, pazljivo odpre in...

— Tukaj sem Lela! Vlekli smo karte. Imel sem srečo. Dajte mi potni nalog. Potujem z ladjo, avtom ali avionom?

Tedaj Lela skoraj brezdušno reče:

— Tramvajem!

Rado prebledi.

— Tra... tram... tra... Kaj? Ali grem na službeno pot ali ne? — začne zmešano Rado.

— Seveda. Greste službeno do našega poslovnega partnerja, ki se nahaja... tu v mestu, na drugem koncu mesta! — odgovori Lela s povsem nedolžnim nasmehom.

Sava Kostić
prevedel M. K.

Še vedno je dosti birokratov Varnost pri delu vedno aktualna

Miroslav Milkovič pripoveduje

Nas stari Gradisovec Miroslav Milkovič, sedaj že upokojen, je v svojem življenju marsikaj skusil in pretrpel in mogoče ga je ravno to spodbudilo, da je začel pisati svojo biografijo. V njej je prikazal svoje življenje in delo, na katerega bi bil lahko vsakdo izmed nas ponosen. Ker je v svojih 80 letih doživel marsikaj, je temu primerno dolga tudi njegova biografija in v celoti je res ne bi mogli objaviti, zato pa boste spoznali nekaj odlomkov, ki vam bodo vsaj nekoliko predstavili našega Miroslava Milkoviča. Takole piše:

»Rodil sem se v Kragujevcu, oče mi je bil mizar. Pravzaprav me je živel in vzgajala teta, ker mi je mati že zgodaj umrla. Imel sem še dve sestri in enega brata. Ko sem končal osnovno šolo, so me dali v uk za ključavničarja. Najprej sem bil pri enem manjšem privatniku, vendar mi tam ni bilo všeč, zato sem odšel v Beograd, kjer sem želel postati član godbe kraljeve garde. Teta mi to ni dovolila in tako sem pristal v tovarni Godjevac. Tam smo se nekateri kmalu organizirali v rdeči sindikat. Kupovali smo delavske knjige, časopise, brošure, dajali denar za progres, za ponesrečene, štrajkase; tudi sami smo večkrat štrajkali. Takrat smo tudi praznovali prvi maj, vendar že 18. aprila.

Do balkanske vojne sem bil v Beogradu, nato pa sem odšel v Kragujevac, vendar le za nekaj časa. Od tam sem prišel nazaj v Beograd, na začetku prve svetovne vojne pa sem se preselil v Kragujevac, kjer sem se zaposlil v tovarni orožja. Tam sem tudi dočkal interniranje; prepeljali so nas proti Madžarski in Češki in tako sem v logorju dočkal konec vojne. Nekaj časa sem bil v Kragujevcu, nato pa sem se zopet podal za kruhom. V Nišu sem tako delal tudi na železnici in tam smo se pridružili splošnemu štrajku železničarjev. Čeprav je nastala nova država, država nas Slovanov, ta ni opravičila pričakovanja. Sovražili smo staro Jugoslavijo in našega kralja Aleksandra; bil je grabežljiv, vse mu je bilo premajhno. Ropal je narod in čeprav najbolj siromašni princ, je bil hkrati tudi najbogatejši kralj Evrope.

1921. leta sem prišel v Ljubljano, kjer sem še danes. Delal sem pri različnih gradbenih podjetjih. Kadar je dela bilo, smo pač živeli, toda okoli leta 1935 je bilo strašno slabo. Bil sem brezposeln, ljudi so lovili po cestah in jih zapirali. Tudi mene so, skupaj z drugimi, zaprli in odpeljali proti Kragujevcu.

Tam so me spustili in prišel sem nazaj v Ljubljano. Težko je bilo in potem je spet prišla vojna. Takoj na začetku vojne sem se povezal z osvobodilno fronto. Ko bi moral začeti s pravih aktivističnim delom, so me zaprli pod izgovorom, da se ukvarjam s sovražno propagando. Sojenje bi moralo biti 18. septembra 1943, 8.

septembra pa je Italija kapitulirala in bili smo vsaj takrat rešeni. Od Italijanov so nas prevzeli Nemci. Ko sem prišel iz zapore, sem pri svojem odboru osvobodilne fronte zahteval, da me pošljejo v partizane, vendar je bilo to takrat nemogoče.

Do konca vojne sem delal še na raznih gradbiščih, največ na progi pri Borovnici. Po vojni sem še nadalje delal tam in takrat je nastal tudi Gradis. Čeprav smo bili že v svobodi, so večkrat nastale stvari, ki v ta čas niso sodile. Marsikaj se je zgodila krivica (tudi meni na primer). Tega je bila kriva birokracija, ki jo je bilo takrat povsod dosti. Večkrat so proglasili za udarnike ljudi, ki to niso zaslužili in jasno je, da sem se na take odločitve pritožil ob podpori sodelavcev. Bil sem tudi sam nekajkrat udarnik.

Konec leta 1947 sem prišel v Gradis — v Litostroj. Delal sem na različnih gradbiščih in moram reči, da sem se trudil in bil dober delavec. Tisti, ki so sovražili zabušante, letuše, so me imeli radi. Kljub temu, da sem bil dober delavec, se mi je marsikaj zgodila krivica.

Leta 1963 sem bil upokojen. Čeprav ne delam več, rad večkrat grem mimo gradbišč in gledam, kako gradijo naši mladi. Meri je to v ponos, da gledam in občudujem uspehe naše dežele.

To je le zelo kratka slika dolgega življenja Miroslava Milkoviča, ker je pač časopis premajhen, da bi objavili o njem vse kar je naš delavec v svojem življenju doživel. Sicer pa o tem veliko vedo vsi tisti, ki so z njim delali ta leta po vojni in še prej.

Vedo, da je eden izmed tistih, ki so naredili veliko za socializem, veliko udarniških ur in nasploh veliko dobrega za to našo ureditev. Prav bi bilo, da bi se ga zato večkrat spomnili in mu priznali tisto, kar mu gre.

Adolf Hanže

Varnost pri delu vedno aktualna

Čeprav je mesec varnosti pri delu že minil, še vedno dobivamo prispevke naših zaposlenih o tej temi. Mislimo, da je tako tudi prav, saj skrb za varnost pri delu ne sme prenehati po mesecu varnosti, ampak mora biti prisotna vse leto.

Vrhovec Janez, Ljubljana-okolica:

● Predavanja so bila dobra

Na predavanjih, ki smo jih imeli v mesecu varnosti pri delu, so bili v glavnem podani statistični podatki poškodb v Gradisu. Videli smo, kako je in kdo je pri nesrečah direktno in indirektno oškodovan, začeni od ponesrečenja in njegove

Terenski dodatek je potrebno urediti

Visoko kvalificirani tesar Adolf Hanže je doma iz Dravograda, zaposlen pa je v naši ravenški enoti. Vsak dan se vozi z avtobusom na delo; tako je že od leta 1962, ko se je zaposlil v našem podjetju.

— Enajsto leto teče, odkar ste pri nas. Pomeni to, da ste zadovoljni v podjetju?

— Mislim, da je kar v redu v Gradisu. Saj pa, če ne bi bilo, bi že zdavnaj odšel stran.

— Kje pa ste si pridobili kvalifikacijo?

— Za tesarja sem se izučil že prej, preden sem postal Gradisov.

— Sedaj delate na gradbišču v ravenški železarni. Kje pa imate preskrbljeno hrano?

— Malicamo kar skupaj z železarji v njihovi menzi. S kosilom je pa drugače — kadar delamo normalni delovni čas, jem doma, ko pridem iz službe, če pa so kakšne nadure, potem tudi kosim v železarniški menzi.

— Imate stanovanje?

— Dobil sem v podjetju posojilo in si naredil hišo.

— Ponavadi se pogovori v službi največkrat vrtijo okoli plač. Kaj pa vi mislite o njih?

— Plače so povprečne, le terenski dodatki so slabi, oziroma slabo urejeni, eni imajo to izraženo na koledarske dneve, eni pa ne.

— Kaj pa drugače, imate kakšne posebne želje?

— Zelim le, da bi bilo vedno dosti dela in temu primerne tudi plače

družine pa tja do enote, podjetja in končno družbe. Sdeč po udeležbi in pozornosti ter kasnejšemu komentiranju predavanj menim, da je predavanje bilo uspešno in koristno. Škoda le, da predavatelji niso prikazali kakšen konkretni primer, da bi udeleženci imeli jasnejšo sliko o nesrečah.

Marjan Gosar, Škofja Loka

● Upoštevajmo varnostne predpise

Z mehanizacijo strojev se pojavlja tudi nesreče pri delu. Nesreče so najpogostejše tam, kjer stroji niso zavarovani po predpisih, ki jih določa varstvo pri delu. Torej je naloga varstva pri delu, da preprečuje nevarnosti, ki se pripetijo na delovnih mestih. Na delovnem mestu lahko dela le strokovno usposobljena oseba, ki pozna nevarnosti, da se lahko zaščiti pred njimi. Varnostni ukrepi se izvajajo, da bi zmanjšali nevarnost pri delu in popolnoma preprečili nezgode. Oseba mora biti na delovnem mestu zbrana, poznati mora stroj, na katerem dela. Vsak izmed nas pa ima dolžnost paziti na svojega soseda. Da nevarnost zmanjšamo in preprečimo, moramo upoštevati varnostne predpise in ukrepe, za delo se moramo zanimati, razumeti se moramo s kolegi in inštruktorem. Če teh predpisov ne upoštevamo, se lahko zgodi nesreča. Le-teh pa je v naši poslovni enoti največ. V naši delavnici so skoraj vsi stroji opremljeni po varnostnih predpisih in tudi z inštruktormi se dobro razumemo, saj niso ne strogi, niti preveč blagi. Opozarjajo nas na nevarnosti, ki so pri raznih strojih. Pokažejo nam, kako se ravna s posameznim strojem in orodjem, vendar pa se mi velikokrat ne ravnamo po nasvetih inštruktoria in po varnostnih predpisih. Zaradi tega je tudi v naši enoti tolikšno število nesreč. Nesreče pa se dogajajo tudi zaradi nerada v delavnici. Ponesrečimo se lahko zaradi odpadnih desk in letev, ki ležijo nametana na delavnici. Vse te nesreče zmanjšujemo z večjo pazljivostjo, zbrano in z upoštevanjem varnostnih predpisov.

Colovini Bruno: železokrivnica

● Več takih akcij

Pri izvedbi programa v mesecu varnosti pri delu je bil dan poudarek na osebni zaščiti delavca, filmska priloga pa je dovolj nazorno prikazala, do kakšnih posledic lahko pride ob neupoštevanju zaščitnih mer in neuporabi zaščitnih sredstev. Velika večina delavcev je program sprejela z odobravanjem. Izrazili pa so željo, da bi v prihodnjih akcijah bilo predavanje v srbohrvatskem jeziku, prav tako pa tudi komentar k filmu. Mnenja smo, da je izvedba programa pozitivno vplivala na uporabo zaščitnih sredstev pri delavcih. Morda bi bilo umestno, da bi podobne akcije bile dvakrat letno.

Franc Senjur - GV Maribor:

● Tudi v samskem domu predavanja

Program predavanj je bil zelo zanimiv, teme poučne. Potrebno bi bilo, da bi ta predavanja slišal sleherni član našega kolektiva. Delavci so bili s predavanjem strahno zadovoljni. Pripombe so imeli le zaradi predolgega trajanja celotnega programa. Mnenja so, da bi podobna predavanja lahko bila večkrat na leto in temu primerno seveda krajša.

Ing. Niko Burnik, Ljubljana-okolica:

● Nesreča ne počiva

Predavanja ali programi, ne glede v kakšni obliki so, so vedno koristni, morali pa bi biti še pogostejši. Vse češče se namreč dogaja, da iz kakršnega koli vzroka, pa naj bo to pomanjkanje časa ali malomarnost ali varljivo zanašanje na srečo, pozabljamo na varnost. Bolje preprečiti kot zdraviti. Tega pregovora bi se morali vedno zavedati, saj nam tisti primeri, kadar do nezgode pridejo, dokazujejo, kakšne daljnosežne posledice lahko nastanejo. Dolgotrajna ali stalna nesposobnost za delo prizadene v prvi vrsti poškodovanega delavca samega in njegovo družino, sproži pa se tudi mučen postopek ugotavljanja odgovornosti prizadetih.

Jože Zrimšek, GV Ljubljana:

● Vsaj enkrat letno predavanja

Izvedli smo manjšo anketo med delavci. Večina jih je bila zelo zadovoljnih. Taka predavanja bi bila koristna vsak čas, ne samo sedaj, ko je bil mesec varnosti pri delu. Glede dolžine predavanja je moje mnenje, da ni predolgo, saj je snovi za predavanje zelo veliko in se v tako strnjeni obliki in kratkem času ne da kaj več povedati.

Oton Roškar, GV Maribor:

● Bil je zanimiv program

Program predavanja je bil dobro sestavljen in zanimiv. Izbira filmov pa naj bi bila v bodoče takšna, da bi obravnavala več snovi neposredno iz varstva v gradbeništvu. Pregled in analiza nezgod je koristna za vse zaposlene. Splošna ocena delavcev in moja ocena je pozitivna. Predlagamo pa, da se taka predavanja organizirajo v bodoče vsako leto in to v času januar-marec po skupinah v rednem delovnem času, kajti le tako bomo uspeli zajeti vse zaposlene. Vzrok slabe udeležbe je predvsem v tem, da delovodje in sektorski vodje niti sami niso pokazali dovolj interesa, da bi se takega predavanja udeležili.

Janez Bolha, Ljubljana-okolica:

● Spoštujmo svoje zdravje!

Na predavanjih o varstvu pri delu je bila za vse prisotne zelo zanimiva razlaga o škodi, ki jo povzročajo nesreče pri delu in o dajatvah, ki jih mora za to dati delovna organizacija, oziroma družba kot celota, ne nazadnje pa tudi prizadeti sam. Sodeč po izrazu in raznih kasnejših debatah prisotnih, menim, da je predavanje zelo uspelo in prikazalo delavcem resnično vrednost spoštovanja predpisov iz varstva pri delu. Taka predavanja bi morali organizirati večkrat na leto.

Kadirič Sajid, I. letnik vajenec, Ljubljana-okolica:

● Na primerih se učimo

Vsi bi morali vedeti, da se pravilnika o varstvu pri delu res moramo držati, obenem pa moramo upoštevati tudi vsa navodila vodilnih na gradbiščih. Tako bo vedno manj ljudi na bolniški in vedno manj nesreč. Mislim, da je program bil koristen tudi za vaje, i so tako izvedli, saj nekoliko o tem, kaj smejo in i smejo na gradbiščih in kako se zavarujejo. Predavanja so bila zanimiva predvsem zato, ker smo videli nazorne primere poškodovanih in pohabljenih.

Janez Jagodic, LIO Škofja Loka:

● Kdo so povzročitelji nezgod?

So nesreče, ki jih zakrivimo sami in ki jih bi z lahkoto preprečili sami. Povzročijo jih hitrica, zamišljenost, nerod, neupoštevanje varnostnih predpisov. Razne vrste padcev, udarcev in podobno bi lahko večkrat preprečili. Na mnogih krajih vidimo na tleh ležati deske, letve, ki imajo zabite žičnike in konice, obrnjene navzgor. To se ne vidi samo na gradbišču, ampak tudi po delavnicah. Neurejeno delovno mesto je pogosto povzročitelj delovnih nezgod.

Nezgode nas opozarjajo

V mesecu maju 1973 se je pri delu poškodovalo 26 delavcev ali vsak 206 zaposleni, odsotnost zaradi poškodbe pa je povprečno trajala 198 dni. Na poti na delo in z dela sta se poškodovala dva delavca. Skupaj je izgubljenih zaradi bolezni in poškodb 6403 dni.

CELJE

— JOVIČ Luka, KV tesar. Pri opažanju je gibljivi del stojke popustil in si je pri izvlečenju poškodoval palec na desni roki.

— MEŠANOVIČ Habi, KV tesar. Ko je zabijal zverže se je s kladi-vom udaril po palcu desne roke.

JESENICE

— DOBIZLJEVIČ Radomir, PU zidar. Pri mešanju malte z mešalcem je prišlo do prekinitev el. toka. Med tem časom je hotel očistiti mešalec znotraj. Stroj ni izklopil in je ob ponovni vključitvi toka le-ta začel obratovati, lopatica ga je zgrabila za nadlaket desne roke ter mu poškodovala mišico.

— TUBIČ Omer, VK tesar — skupinovodja. S sodelavcem je prevažal na japanerju opažni element, dim. 100 x 250 cm po javni cesti. Pri srečevanju z rasproti vozečim kamionom je z elementom zadel v prednje kolo, element ga je udaril v želodec.

— MUHAREMOVIČ Semso, PU tesar, si je kot sodelavec TUBIČA poškodoval prsni koš.

KOPER

V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezgod.

LJUBLJANA OKOLICA

V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezgod.

NIZKE GRADNJE MARIBOR

V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezgod.

KOVINSKI OBRATI LJUBLJANA

V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezgod.

KOVINSKI OBRATI MARIBOR

— STRAMŠAK Franc, strojni ključavničar. Pri popravilu mešalca PM500 si je pri jermenici močno poškodoval palec desne roke.

LIO ŠKOFJA LOKA

— KASTELIC Ivan, PK delavec. Pri valjenju hlo dov na verižni transporter mu je hlo d iz transporterja padel na tla in mu poškodoval nogo.

— NOSE Franc, NK delavec. Pri čiščenju stroja se je udaril ob stroj.

— DEBELJAK Franc, VK tesar. Pri potiskanju desk iz vagoneta na kotaljke k skobelnemu stroju mu je spodrsnilo in se je udaril na desno roko.

OGP LJUBLJANA

— STRGAR Darko, voznik viličarja. Ko se je peljal z viličarjem mimo vrabice, mu je priletel v levo oko drobec od varjenja.

— SINKOVIČ Jože, KV ključavničar. Pri čiščenju drobilca si je poškodoval mezinco na desni roki.

— GREGORC Andrej, KV elektromehaničar. Ko je šel mimo kupa gramoz, za se je v tem času ogreval s Kercherjem, mu je para oparila desno nogo do podkolena.

MARIBOR

— KRANJC Franc, NK delavec. Peljal se je z mopedom iz službe, ter je trčil v parkirani osebni avtomobil.

— RODEŠ Stjepan, NK tesar. Pri montaži hale je zdrknil iz ležišča nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami in ga poškodoval.

— Furjan Ivan — železokriviec. Pri montaži hale je zdrknil iz ležišča nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami. Imenovani je vezal dodatno armaturo nad nosilec in pri porušitvi z njim vred padel v globino.

— VERSIČ Franc, železokriviec. Pri montaži hale je zdrknil iz ležišča nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami. Imenovani je vezal dodatno armaturo nad nosilec in pri porušitvi z njim vred padel v globino.

— VLAH Stjepan, KV tesar. Pri montaži hale je zdrknil iz ležišča nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami in ga poškodoval.

— KOSI Jože, KV zidar. Pri montaži hale je zdrknil iz ležišča betonski nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami in ga poškodoval.

RAVNE NA KOROŠKEM

— FUŠKO Salko, NK delavec. Pri dvigavanju posode z malto si je poškodoval desno ramo.

Zdravim je vse zdravo

(Ljudska modrost)

2. Podjetje—zdravnik—bolnik

Imamo analize o boleznih, tako v Gradisu kot tudi v nekaterih drugih podjetjih. Obstaja tudi posebna analiza s predlogi, ki jo je izdelal mestni odbor sindikata gradbincev v Ljubljani.

Navedene analize in še drugo gradivo (s posvetovanja o medicini dela v gradbeništvu v Velenju) je neobhodno potrebno za kar najbolj učinkovito delo in za sam začetek. Začeti je namreč treba tam, kjer pričakujemo najprej rezultate. To pomeni, da bi bilo treba začeti odpravljati že ugotovljene vzroke v vseh tistih primerih, kjer je pogostnost bolezni in poškodb največja, bodisi glede na njihovo vrsto bodisi na njihovo mesto (kraj, enota).

Najbolja vnestranska povezanost podjetja z zdravniki in zdravnikov s člani kolektiva bi morala pri njihovem delu odpravljati nekatere poznane nepravilnosti. Delavec ozdravi, nemalokrat ravno pred iztekom 30 dni, potem je krajši čas »zdrav«, da bi spet zbolel v breme podjetja. Ali pretiran strah zdravnikov pred simulantami, še posebej če gre le za nekajdnevno bolniško odsotnost (za domača dela na primer); strah pred možnostjo, da je delavec res bolan. Po drugi strani pa nemalokrat neprizadet odnos zdravnika pri resnejših bolnikih, onemoglih starejših delavcih, psihično utrujenih ljudeh, ki jim že lepa beseda lahko odpomaga.

Take vrste nepravilnosti in njim slične je moč zmanjšati na najmanjšo

možno mero z dobro organizirano po možnosti lastno zdravstveno službo, z lastnimi ambulantami, skrbno izdelano in izpopolnjevano kartoteko bolnikov, ki služi tudi zdravstvenim analitikom, kontrolorjem (teh skrajda nimamo!) in seve predvsem zdravnikom.

Se zdaj nimamo izdelanih (kljub sklepom) skrbno opisanih delovnih mest, ki so v zvezi s kakršnokoli posebnostjo, kar zadeva psihofizične lastnosti delavca na takem delovnem mestu, pa naj gre za obveznost periodičnih zdravstvenih pregledov (osebje v menzah npr.) ali za nezmožnost epileptičnih bolnikov (monter žerjavov npr.) ali kaj drugega.

3. Zdravje in minulo delo

Poseben problem, ki zahteva veliko časa in veliko znanja, je predčasna onemoglost gradbenih delavcev in plačilo za minulo delo le-teh. Če je problem velik, ne sme to pomeniti, da ni smiselno lotiti se ga. Obratno, v okviru akcije, to je naloge za zmanjšanje bolezni, bomo morali postaviti vsaj načrt za razrešitev gmotnega vprašanja stotine naših delavcev, ki so pred invalidsko upokojitvijo ali pa bodo jutri, ker že danes težko premikajo roke in noge; doma pa čakajo kruha in znanja lačni ter denarja potrebni otroci.

4. Zdravstvena zaščita ni enaka tehnični zaščiti

Nadalje smo prišli pri omejevanju poškodb zaradi organizirane službe varstva pri delu. Velik delež imajo tudi predpisi za to področje. S tem v zvezi tudi preverjajo znanja.

Vnesimo v program tudi najnunejšo tematiko s področja zdravstva in higijene, s področja, ki ga strokovno imenujemo — medicina dela. Naj delavec spozna nevarnosti prepiha, da bo zahteval zaščito. Naj delavec spozna nevarnost mrzle pijače pri toplem telesu, da ne bo toliko prehladoval; kar velja še v večji meri za mrzle ali mokre noge! Naj se delavec seznani s pozitivnimi (pa tudi negativnimi) učinki cepjenja, da ne bo toliko izmikanj. Toliko je treba vedeti, da je res škoda, da že prej nismo te tematike priključili v tematiko o tehničnem varstvu, to je, na kakšni višini že moramo postaviti oder, v kakšni globini razpora, kdaj nositi čelado, očala in tako naprej.

5. Rekreativna predraga — dobesedno

Vsi poznamo delavce, ki so stari 40 in več let, pa še nikoli niso bili na počitnicah, na pravem dopustu. Tisoč razlogov imajo, samo enega ne spoznajo. Namreč ne vedo, da vsak dan rekreativnega oddiha v delovni dobi človeka, lahko podaljša življenjskega človeka za desetkrat toliko dni.

Vsi poznamo tudi življenjsko resnico, da imamo v mladosti zdravje, pa denarja ne, ko se bliža pa starost, se pa stvar obrne, če smo uspeli z denarjem.

Rekli smo, da bi morali in da tudi bodo vzeli zdravstveno zaščito v roke strokovnjaki in sindikat. Tedaj bomo morali še veliko delavcev enostavno prisiliti k oddihu in jim ga seveda tudi denarno omogočiti.

K temu poglavju sodi tudi večja denarna pomoč podjetja delavcem, ki so potrebni okrevanja po težji bolezni (pozavarovanje) ali delavcem, katerih bolezen zahteva zdraviliščno zdravljenje.

Končno gre tudi za vse socialno šibke delavce, pa tudi njihove družine, da jim omogočimo letovanje s pomočjo regresa, ki ga prispevajo (25 do 30 din na dan) mestni sindikati v Ljubljani. Treba je samo aktivirati sindikalne organizacije v enotah.

Glede dnevne rekreacije med delom se zdravstveni strokovnjaki zavzemajo, da bi 30 minutni odmor delili na dva dela. Bolj zgodaj dopoldne (med 8. in 9. uro) bi imeli 20 minutni odmor s toplim obrokom, dve do tri ure pred zaključkom pa še krajši odmor za oddih. Že zdavnaj je dokazano, da več krajših odmorov bolj obnovi delovne moči človeka kot en daljši. Poleg tega veliko število naših delavcev zjutraj ne zajtrkuje. Vsi ti delavci potrebujejo prej (kot slej) izdatnejši obrok.

6. Ko se konča zdravje, se začne boj za obstanek

Podjetje ima večkratno izgubo, ko je delavec bolan. Še bolj pa je prizadet delavec, razen v primerih, ko gre za izsiljen »bolniški« dopust za nekaj dni.

Delavec na bolniškem dopustu dobi 80 % od lanskim OD. Če označimo nivo lanskim OD s 100, tedaj obliki tak delavec 80. Letošnji OD se računajo (po planu, tudi zaradi dviga življenjskih stroškov) z nivojem 115. Razlika med prejemki delavca, ki dela (115) in delavca na bolniškem dopustu (80) znaša 35 ali 44 % več v prid delavca, ki dela.

V primeru, da ima tak delavec še številno družino, si je zelo težko predstavljati njihovo življenje proti koncu meseca. Njihov gmotni položaj je pri daljši bolezni nevzdržen, četudi gre za kvalificiranega delavca.

Ali poznamo in obravnavamo tekoče take primere v podjetju in ali jih pomagamo reševati z denarno in drugo pomočjo? Če je »naš« delavec, Gradisovec, potem smo dolžni pomagati iz socialnih, pa tudi iz ekonomskih razlogov — gledano malo dlje čez plot. Kdo pa ni »naš« delavec? Teh ni veliko, pa vendarle so. Ptice selivke so prav gotovo med njimi. Vešč pogled v delovno knjižico največkrat zadošča izvedenemu očesu strokovnjaka, da ugotovi ali menja taka selivka službe bolj pogosto kot obleke.

Sindikati se že dalejši čas prizadevajo, da bi spremenili sedanje plačilo za bolezenski dopust, tako v podjetjih za tistega do 30 dni kot pri socialnem zavarovanju za daljše bolovanje. Spremenilo naj bi se določilo, po katerem naj bi se osnova določala po poprečnem OD zadnjih treh mesecev, v primeru, ko pa bi vztrajali (morda zaradi praktičnosti) na poprečnem osebnem dohodku preteklega leta, pa le-tega ne bi zmanjševali za 20 %.

Uveljavimo ta predlog sindikata v Gradisu!

7. Zdravstveni delavci — združite se!

V večjih mestih, zlasti v Ljubljani, je bila s strani mestnega sindikata gradbincev že sprožena pobuda za ustanovitev interesne skupnosti za zdravstveno zaščito gradbenih delavcev Ljubljane.

Naši učenci na Dunaju

Začetni razgovori so tekli z zdravnikom Ravnikarjem (sedanjim pomočnikom zveznega sekretarja za zdravstvo). Osrednji pomen v taki skupnosti bi imela enotna ambulanta za vsa gradbena podjetja v Ljubljani in okolici (podobno kot imajo svojo ambulanto na primer železničarji). Poleg tega, da bi se sredstva za zdravstveno varstvo potem stekala na eno mesto, je v taki zamisli iskati koristi zlasti v strokovnem delovanju zdravnikov, specializiranih za poklicne in najbolj pogostne bolezni gradbenih delavcev. V preobremenjenosti obstoječih (občinskih) zdravstvenih domov, bi le-ti podprli tako akcijo.

8. Tudi zdravstveno zaščito moramo načrtovati

Omenili smo le nekaj nalog za izboljšanje zdravstvenega stanja naših

delavcev, to je za zmanjšanje bolezenskih izostankov.

To pisanje je po slogu in vsebini vse prej kot strokovni prispevek k reševanju tega problema; je članek v našem časopisu, ki naj bi v mesecu prizadevanj za izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev delavcev v podjetju, vzbudil odgovorne in strokovne delavce na tem področju in tudi sindikat, da čimprej naravnajo del svoje aktivnosti tudi na področje zdravstvenega varstva.

Predvsem pa se morajo strokovni delavci, takoj lotiti kompleksnega programa razvoja te dejavnosti, ki bo nato predstavljal del celotnega programa razvoja podjetja — tja do leta 1980

Stane Uhan

Včasih smo delali z rokami in konji

Eden redkih Slovencev, ki se lahko pohvali z več kot dvema otroki, je naš visoko kvalificirani zidar Milan Grobelnik iz Sel pri Slovenjem Gradcu — ima jih namreč kar pet. Zaposlen je v Gradisovi enoti na Ravnah in to ne malo let — od 1951. leta dalje.

— Na katerih gradbiščih ste v teh letih delali?

— Nekaj časa sem delal na Jese-nicah, večinoma pa sem otil v Ravnah. Tako nisem bil dosti na terenu. Sicer bi pa tudi težko hodil okoli, saj imam doma dosti družine. Če je pri hiši, potem se je tudi skrbni dosti.

Milan Grobelnik

— Dosti časa ste že v podjetju. Mislite, da je dobro, če človek ne menja službe?

— Mislim, da je bolje, če si dlje časa pri enem podjetju. Poznaš ljudi, poznaš podjetje, v vse si dobro vple-ljan in tako je lahko delati.

— Kaj pa vi mislite o terenskem dodatku?

— Mislim, da je bil terenski do-datek, račun na uro, boljši. S plačami je pa tako: so v redu, lahko bi bile pa še boljše.

— Kje boste pa počakali na pokoj?

— Če bo dela dovolj, bom počakal kar pri Gradisu, sem se že tako navadil, da bi težko šel drugam. Če se samo spomnim malo nazaj, kako je bilo včasih: vse je bilo treba narediti z rokami, najtežja dela pa s konji. Opeko smo metali z loparji v nadstropje, ker dvigal ni bilo. Danes je delo res olajšano.

Stipo Anušić

Šel bom poskusit tuj kruh

Na gradbišču v ravnski železarni smo našli mladega Stipa Anušića. Pred petimi meseci je prišel k nam kot polkvalificiran zidar iz Bosne iz Kotar Varoša.

— Sedaj imaš kvalifikacijo: ali bi se želel izobraziti tudi še naprej?

— Seveda bi, če bi lahko.

— Kako pa se počutiš v Gradisu?

— Zaenkrat kar dobro, sicer pa bom le še eno leto tukaj, ker grem potem k vojakom.

— Kam pa potem — po odsluženju vojaškega roka?

— Šel bom v Nemčijo.

— Se ti zdi, da bo tam bolje? Po-navadi je tako, da je treba tam bolj delati kot pri nas.

— Vem, delal bom bolj, zato bom pa tudi plačo imel boljšo. Sem še sam in tako lahko ostanem zunaj. Šel bom v tisti kraj, kjer je delala tudi moja mama.

— Kako si pa zadovoljen s hrano in stanovanjem tukaj?

— Stanovanje se mi zdi v redu, v sobi smo štirje. S hrano je pa tako: malico imam tu v železarni, ostale obroke si mora pa vsak sam preskrbeti.

Jaz se hranim pri zasebnikih — pri eni gospe, ki ima poleg mene še deset Gradisovcev na hrani; je kar v redu hrana, za kosilo in večerjo plačam 36.000 S din na mesec. To res ni drago in tako lahko vsak mesec kaj prihranim. Na uro sem plačan s 743 dinarji, 70,00 din dam za stanovanje in prav toliko za malico. Ostalo mi ostane.

— Kot sam vidiš, ti ne gre slabo, pa boš vseeno odšel ven po vojaščini?

— Za nekaj časa bom šel. Sicer bom pa še videl, kako bo.

Temeljna organizacija združenega dela in kadrovska funkcija

- TOZD v družbenoekonomskem in družbeno-političnem sistemu
- Osrednji družbenoekonomski cilji organiziranja delavcev v TOZD
- Organizacija dela in upravljanje v OZD
- Družbenoekonomski položaj delavcev skupnih služb

Prešli smo že na obliko organizacije podjetja, ki ga sestavljajo TOZD, prav pa je, da se s temi vsaj v osnovi seznanimo tudi z družbeno-pravnega stališča.

TOZD V DRUŽBENOEKONOMSKEM IN DRUŽBENOPOLITIČNEM SISTEMU

1. TOZD je temeljna organizacija združenega dela — združevanja dela na proizvodnih sredstvih v družbeni lasti
2. Delavci, organizirani v TOZD, so temeljni družbenoekonomski subjekt ustvarjanja in odločanja o dohodku
3. TOZD je temeljna socialna celica. Odnosi med delavci v TOZD ne temeljijo na istih načelih kot odnosi med TOZD
4. TOZD je temeljni družbeno organizacijski (ekonomski, pravni) subjekt upravljanja — temeljna celica (baza) družbeno-ekonomskega sistema
5. TOZD je tudi temeljna samoupravna skupnost v družbeno-političnem sistemu

OSREDNJI DRUŽBENOEKONOMSKI CILJI ORGANIZIRANJA DELAVCEV V TOZD

1. TOZD je oblika in način organiziranja delavcev za prese-ganje lastninskih in drugih tendenc pri upravljanju s proizvajal-nimi sredstvi v družbeni lasti, z drugimi pogoji dela in dohodkom
2. TOZD je oblika in način neposrednega samoupravnega ure-janja medsebojnih razmerij v združenem delu, določanje ter odločanje o pravicah in dolžnostih in medsebojnih razmerij v združe-nem delu
3. TOZD je način samoupravnega organiziranja delavcev za neposredno in demokratično usklajevanje različnih interesov v procesu reprodukcije
4. TOZD je sredstvo preseganja klasične organizacije dela in upravljanja v podjetju

ORGANIZACIJA DELA IN UPRAVLJANJE V OZD

1. V samoupravno organiziranem združenem delu ni mogoče nekritično uveljavljati organizacijskih modelov, nastalih v dru-gačnih družbenoekonomskih sistemih
2. Organizacija dela mora upoštevati enovito osebnost delavca samoupravljalca, ta ne dopušča klasične funkcije vodenja
3. V samoupravni organizaciji dela delavci ne smejo biti odri-njeni v položaj pasivnih in podrejenih izvrševalcev. Vodenje v samoupravno organiziranem združenem delu je razvijanje metod in možnosti za organizirano sodelovanje vseh
4. Sem sodi tudi organizacija poslovnih funkcij, upravljanje, vodenje in izvrševanje kadrovske funkcije
5. Zdrževanje upravljanja in izvrševanja kadrovske funkcije v delovno organizacijo poteka tako, kot v skupnost TOZD in v se-stavljeno organizacijo združenega dela.

DRUŽBENOEKONOMSKI POLOŽAJ DELAVCEV SKUPNIH SLUŽB

1. Dani morajo biti pogoji za organiziranje delavcev, ki oprav-ljajo strokovne naloge za izvrševanje skupnih poslovnih funkcij, važen pa je tudi značaj njihovega dela ter kriteriji in merila za njegovo vrednotenje
2. Kot oblika združevanja delavcev je tudi samoupravna de-lovna skupnost, če ni pogojev za organiziranje v TOZD